

Gen. Weijerscheuk.

6e JAARGANG No. 11

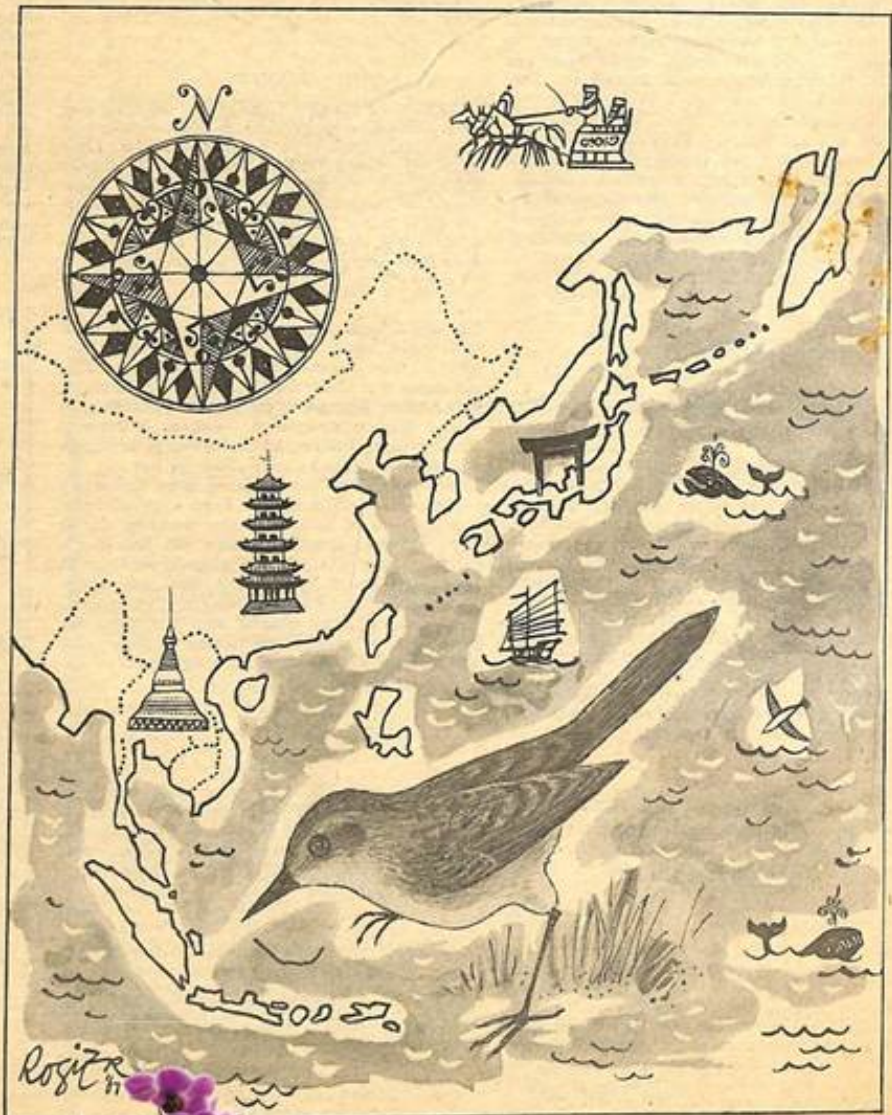
15 DECEMBER 1961

PRIJS 50 CENT

TONG TONG

HET ENIGE INDISCHE BLAD IN NEDERLAND

WERELDBURGER „PUR SANG“

STICHTING INDISCHE DOCUMENTEN

Van Hier en Gunder is onze belangrijkste rubriek. Voor het eerst in de historie van de Indische journalistiek bestaat ergens een vrije uitwisseling van gedachten over de meest uiteenlopende onderwerpen. De Indische burger stuurde destijds haast nooit ingezonden stukken in en doet het nog steeds slecht in de Hollandse pers. Omdat wij hier vaak „als vreemden” spreken en niet verstaan worden. In TONG-TONG voeden wij elkaar op, sterker dan uit welke andere kolom ook in dit blad is hier de psychologie van de Indischman te herkennen.

EEN WEERZIEN

Badeh nohon doro, nohon sewoe, dalem badeh manggled oepamie angsal lan saget, dalem bade dados anggauta Tong-Tong, meniko sing di poen seboet. „Het enige Indische blad in Nederland!” Hidup are Betawi, hidup are Surobojo, hidup kaum bangsa Indo, hiduplah beribu-ribu tahun di seluruh dunia. Proost! Van mijn vriend ontving ik vier Tong-Tongs en heb ik direct zitten lezen... mijn tranen rolden langs mijn wangen... Maak ruzie, maak oorlog, doch laat altijd een klein deurtje open tot vrede, toenadering, vriendschap, wat betekent: LEVEN...”

J. G. G.

Deze brief kregen wij uit Duitsland. We krijgen wel meer zulke brieven. Van mensen die jarenlang in Indië leefden of Indo zijn, nu jaren achtereen in een vreemd land met een vreemde taal. En dan komt opeens Tong-Tong. Het werkt gewoon als „shock”. Het Maleis, Javaans, Soendanees vloeit er opeens weer uit (soms dooreengehispeld zoals hier, maar onweerhoudbaar). G. vraagt om abonnee te worden van Tong-Tong en wenst een lang leven toe aan kinderen van Betawi, van Soerabaja en Indo's door de hele wereld. Laat het „maar heimwee” zijn, laat Tong-Tong een blad zijn vol fouten, maar dat er zulke ontroerde handdrukken en diepmenselijke contacten mogelijk zijn over de hele wereld, dat blijft de mooiste waarde van dit blad. Hoe mooi ook dat deze nieuwe vriend ons toestaat in ons blad te twisten en te oorloggen, maar dat hij roept: blijf toch altijd bij elkaar! Goede spirit!

* * *

„Tjalie Robinson schrijft te veel...”

Ch. M.

Tjalie Robinson schrijft niet te veel. Hij schrijft te weinig. Al staat zijn naam of initiaal onder veel stukken (iemand moet aansprakelijk zijn!), het zijn niet zijn, maar Uw gedachten. Net zoals de Piekerans niet neerlegde wat hij ervoer, maar wat U ervoer. Dacht U nu heus dat één mens op de wereld zóveel bij mekaar kon bepiekeren om er zóveel jaar achtereen zóveel over te schrijven? Zie mijn post: van negentigjarigen en achttienjarigen, van Kandjeng Besar en kleine boeng, van Santa Barbara, Fakkak en Guayaquil-Ecuador. En begrijp hoe de G.G.D.'s van al deze producten grondlegger zijn van de artikelen, waar T. R. onder staat. Vloek niet op de grammofoonplaat, maar vraag U bezorgd af, wanneer al die scherpe grammofoonnaalden die plaat, die Tjalie heet, volkomen zullen hebben afgereden, zodat u klaar moet staan om direct over te nemen.

* * *

„Als ik niet zo ver van Den Haag af zat, zou ik zeker meer gedaan hebben. Ik snap nog steeds niet waarom ik hier zit en als gevolg daarvan betrekkelijk zoveel minder waard ben.”

R. te A.

De direct aangegeven waarschuwingskreet: „Assimileer!” bij onze komst in Nederland heb ik pas goed begrepen toen ik een hoofdartikel las in een prominent Nederlands blad, waarin werd gewaarschuwd om op te passen voor de terugkerende Nederlandse troepen van de politionele acties. Omdat zij wel eens gebruiken en ideeën konden hebben, die niet pasten in de vaderlandse sfeer. Als zelfs eigen jongens (die tegen wil en dank werden weggestuurd) niet helemaal meer te vertrouwen zijn, wat dan wij?

Het juiste bestrijdingsmiddel voor mogelijk

„kwaad”: zo wijd mogelijk verspreiden. Het motief „huisvestingsgebrek” was daarbij nuttig. Zo ook: spreiding over zoveel mogelijk werk-centra. In de pers: weinig of geen aandacht voor Indische zorgen en problemen. Weg-assimileren. Ik weet heel goed, dat ik hierdoor „kwaaddenkend” word genoemd, maar als het helemaal niet waar is, hoeft niemand zich druk te maken. Als het wél waar is, waarom maak ik me dan niet druk?

Omdat ik de overtuiging ben toegedaan: wat goed is en essentieel is, zal NOOIT kunnen worden „ausradiert”. En druk zal tegendruk maken. Zijn wij inderdaad waardeloos en obsoleet (uit de tijd), dan zullen wij verdwijnen. En dan is zelfs het nerveuze „assimileer!”-geroep zinloos. Zijn wij levenskrachtig, dan zullen wij groeien tegen elke verdrukking in — en juist daardoor — des te harder.

Tong-Tong registreert slechts: Sterven? Leven? Maar De Hand schrijft aan de muur.

T. R.

* * *

TROUW

Indië was een Paradijs. Daar zijn we het allen overeens. Dat was mogelijk door de samenwerking van goede Nederlanders en goede Indonesiërs. Daar rustte dus God's (Allah's) zegen op. Ik begrijp waar je naar streeft, Tjalie: dat de goeden elkaar (met God's zegen) wederom zullen vinden. Daarom zal ik je niet afvalven of veroordelen. Maar als ik denk aan de vele kwaden, die het spel steeds weer in de war gooien, twijfel ik aan je ideaal.

J. R.v.B.

Elk ideaal is te verwerkelijken met standvastigheid, moed, trouw, ijver. Ik kan niet anders dan mijn (en onze) vriendschappen trouw blijven. Mijn opvatting van Nederlandse trouw includeert de vreemdeling. Een gezag dat mij zou dwingen mijn vriend dood te slaan of te verstoten is ontrouw aan zijn eigen humane en christelijke principes. Ik geloof onvoorwaardelijk dat Nederlanders met een wijde, grote geest schikkingen kunnen treffen die Nederlander, Indonesiër en Papoea bij elkander brengen. Dat te ontkennen zou betekenen dat ik onze gemeenschappelijke historie en leugen zou moeten noemen. Dat kan ik niet. Ik weet dat ik nu op een breed front scherp word aangevallen en „neergehaald”. Als dit Tong-Tong (en de tong-tong-gedachte: helpt elkander zonder aanzien des persoons) ten gronde zou richten, schande voor ons, burgers van een land dat meer waard is.

* * *

„SEPADA!”

„Ik heb begrepen dat de naam spada (fiets) afkomstig is van het Franse „velocipède”. Maar ik heb nog niemand kunnen vinden, die me wist te vertellen waar het woord „Spada” (om bezoek aan te kondigen) van afkomstig is. Kunnen lezers van Tong-Tong me helpen?

de V.

Zou het per sé „ergens vandaan” moeten zijn? We hebben er zelf eerlijk gezegd ook nooit over gedacht. Maar het zou kunnen dat het een verbasering is van „Waspada”, want dat betekent toch: „Wees waakzaam”? Maar is dat niet ver gezocht?

REDACTIE

BIJ DE VOORPLAAT

Wij noemden hem wel eens vriendjak omdat hij erop lijkt, maar hij is de *Locustella certhiola* en heet in het Nederlands: *Sprinkhaan-Rietzanger*. Nochtans leeft hij niet in Nederland, maar wél in Indonesië, waar hij evenwel niet behoort tot de vaste bewoners van de archipel, zodat hij zelfs geen inheemse naam heeft.

Toch is hij er elk jaar te vinden, van Atjeh af tot Tjibodas toe. Hij is dan gekomen van het uiterst hoge Noorden (want hij broedt in Siberië van Tomsk tot de Amoer) en heeft een ontzaglijke vlucht gemaakt door Mantsjoerije, Korea, China, Achter-Indië naar zijn „tweede vaderland”.

Hij is maar heel klein. Lang niet zo groot als de nuttige kip of de formidabele struisvogel. Hij zingt niet als de nachtegaal en kan niet „spreken” als de papegaai. Hij is „dus” maar een dom en waardeeloos vogeltje.

Maar welke vogel vliegt als hij zó stoutmoedig en zó ondernemend zó ver over over continenten en oceanen? Zovele gevaren trotserend van stormen, roofvogels, slangen en jagers? Hij zweert niet bij één gebied, maar leeft met twee vaderlanden. Zijn leefgebieden zijn de onmetelijk hemelruimten van Irkoetsk tot Bogor. Dit leven is hem aangeboren, alle generaties alle tijden door.

Zo zijn er ook Hollanders die eeuwig zwerven willen, altijd twee vaderlanden hebben, van Linschoten af tot Houtman tot Tasman tot de laatste Indische planter tot de emigrant van morgen toe. Zij hebben in het land van mussen, koekoeks en kippen vaak een slechte naam (weglopers, trouwelozen, avonturiers), maar ZIJ prikken Hollandse namen op alle wereldkaarten, ZIJ leerden de kippen van Tomsk de gewoonten van de koekoeks van Tjibodas en omgekeerd. Zij hebben een eigen groot nut; zij hebben een eigen groot karakter, zij zullen nooit sterven.

Ah, Indischman-Rietzanger, blank en bruin, verneem in Tong-Tong de stem van andere Indischman-Rietzangers van Auckland tot Seattle, van Brasilia tot Hongkong, van Stockholm tot Kaapstad. Uw zang, noch Uw soort zullen ooit uitsterven. Toenggoe mati? Onzin. Wij zijn onsterfelijk!

TJALIE ROBINSON

tong tong

Onafhankelijk Indisch Tijdschrift
Prins Mauritslaan 36 — Den Haag
Tel. 542.542 — Giro 6685

Verschijnt de 15de en 30ste van elke maand
Prijs per nummer f 0,50. Kwartaal f 2,50
Halfjaar f 5,—. Per jaar f 10,—.

Betaling geschiedt altijd VOORUIT

ABONNEMENTEN BUITENLAND
Per jaar

Australië:
Per Luchtpost: f 43,—. Per Zeepost: f 15,—.
Nw. Zeeland, Zd. Afrika, Brazilië:
Per Luchtpost: f 33,—. Per Zeepost: f 15,—.
Nw. Guinea, Canada, U.S.A.:
Per Luchtpost: f 27,—. Per Zeepost: f 15,—.
Suriname, Antillen:
Per Luchtpost: f 21,—. Per Zeepost: f 15,—.
West-Europese landen:
Per Luchtpost: f 15,—.
Agente voor de U.S.A.: Hermine A. Diemel,
1804 Broadway, San Francisco 9, California.
Agente voor Canada: Mevr. E. le Sueur-Zimmer,
1 Richview Side Road, RR 1 Islington, Ontario, Canada.

Uitgave GAMBIR
Uitgeverij voor Oost en West

Onder redactie van TJALIE ROBINSON.
Zoekt op basis van de nuttige ervaringen in de Gordel van Smaragd nieuwe interesses in Nederland te wekken voor de Tropengordel.

Engelen in Sarong en Kebaja

Je vindt ze nu niet meer, nee. Ze leefden in de tijd van Uw moeder en Uw echtgenote, „Old Man Indischgast”. Toen er nog geen Armenzorg bestond. En geen Sociaal Werk en geen Maatschappelijk Werk en geen Organisaties Voor Menslievend Hulpbetoon (hoofdletters, excellentie-respect a.u.b.). Toen er dus geen systemen bestonden om links een stukje af te kappen en rechts een beetje bij te doen (waarbij veel „kap-sel” altijd aan het hakmes blijft plakken). Maar toen er dus nog veel mensen waren, die leefden naar een heel persoonlijk, heel eerlijk en heel onbaatzuchtig principe van „noblesse oblige”.

En die omdat ze beschaafd Europeaan waren, „de arme Inlander” gaarne en spontaan hielpen. Hun djongos leerden lezen en de voetwond van hun baboe verbonden. Zich uit eigen vrije wil in de armste wijken begaven om hygiëne te brengen, lessen te geven, credieten te verstrekken. Soms heel ver weg gingen van Batavia om ergens bij de Dayaks, Bataks of Papoea's te leven in een kampong hut met musieten, klabangs en slagen, bij „minderwaardige voeding” en in het algemeen onder omstandigheden, „een Europese vrouwonwaardig”.

Deze mensen vielen geen regeringen aan, nieuwe partijen stichtend in naam der rechtvaardigheid of zo, ze stichtten geen huisvrouwenverenigingen met presidentes met kantens mitaines en ze hadden vaak helemaal geen titel of zelfs maar middelbare studie, omdat het toentertijd nog niet vanzelf sprak dat de vrouw ook moest studeren voor een maatschappelijke positie om tenminste zelfstandig te zijn en niet afhankelijk van die minderwaardige mannen. Volkomen idiote tijd, ja? Vroeger ging de vrouw „met roeping” naar de plaatsen van nood toe; tegenwoordig stichten ze een comité. Ze komen in de krant en soms krijgen ze een lintje. Een moderne Florence Nightingale zou in een luxe-étage in het U.N.-paleis zitten. Of in een Forum voor de Televisie. Weetje, vroeger in Indië had je natuurlijk massa's ingebeelde njonjablanda's, ook op krossie tinggih en zo. Maar regelmatig kwam je zo maar op straat zo'n andere Njonja Blanda tegen, die heel gewoon echt hartelijk en moederlijk en behulpzaam kon zijn. Die niet zag dat je bruin was of Inlander, of „maatschappelijk probleem”. Door je bruine ogen heen zag ze altijd dat je mens was en door haar blauwe ogen heen vond je een ander mens. Eén zo'n vrouw maakte goed wat duizend andere vrouwen te weinig of verkeerd deden.

Kijk, aan zulke vrouwen is nu over de hele wereld gebrek. En duizend Brigitte Bardots in duizend culturele films maken dat niet goed. U vraagt voorbeelden? Ik ken er ettelijke. Juist omdat ik vaak als rabauw onder rabauwen leefde. Ik zal er één noemen:

Wij zaten 's morgens op de stoep voor onze school, leuke brutale blanke en bruine jongens, en we keken naar het verkeer en lachten met al zijn flessen. Daar kwam een melkboer op de fiets aan. U weet wel: over zijn frame een goenie tweezakkige tas vol flessen, zodat hij met kromme benen reed. Dat was al leuk. En toen reed die sufferd tegen een grobak en rolde over de straat met al zijn flessen. Banjak kapot. We lachten ons tranen.

En toen kwam van achter ons vandaan onze lerares gestapt, naar de straat toe en naar de melkboer, die verslagen tussen als zijn gebroken flessen stond. En ze hielp hem de nog hele flessen oprapen en z'n fiets vasthouden, terwijl hij zijn barang weer op orde bracht.

Heb je ooit vlak voordat de bel op school gaat een stilte gehoord, waarin je een speld kon horen vallen? Nou, dat was toen. Ik hoor 'm nog.

En als ik denk aan die stomme landen in Azië en Afrika en Zuid Amerika, waar elke dag stomme melkboeren tegen de grond donderen met hun melk, en wij constateren zo pienter waarom het zo stom gaat en we lachen omdat men daar brokken maakt en we fulmineren over de kostelijke melk die verloren gaat, weetje, dan kijk ik wel eens over mijn schouder... maar er is geen njonja meer nu, die die wat doet. O nee, er zijn ook geen engelen meer in sarong en kebaja.

„Lain doeloel, ouweheer Tjalie, lain sekarang!”
Itoe dia, anakkoel, itoe dia!

T.R.

ABONNEES,

Denkt U er bij alle feestdrukte ook aan het TONG TONG-abonnement tijd'g te gleren?
Dank U!

DE ADMINISTRATIE

EEN ANTWOORD

Nog steeds komen van links en rechts de zure woorden van afbraak en „critiek”:

1. „Tong-Tong wemelt van het petjo”.
2. „Het blaast de controverse Totok-Indo op.”

1. Nog steeds staat mijn uitdaging: „Neem een rood potlood en streep aan alles wat petjo is. En als je boven de één procent komt, klaag weer. Zolang je dat niet kan, is je critiek onwaar en onwaardig.” En het is goed dat lezers, die deze worden horen, de uitdaging overnemen. Exact onderzoeken is beter dan leuteren.

2. Tong-Tong constateert verschillen tussen Totok en Indo. Er zijn geen controversen. Alleen in zieke, achterdochtige en onverdraagzame geesten. De verschillen zijn zichtbaar, hoorbaar en voelbaar voor elk normaal en „zinnig” mens. Zij wijzen géén minderwaardigheid aan. Wat Tong-Tong alleen doet is gelijkwaardigheid aantonen. Wie zich dan tekort gedaan voelt in „standing” is die standing niet waard.

Er is in karakter en opzet géén verschil tussen Tong-Tong en Wapenbroeders, dat ik vulde en redigeerde met „minderwaardige soldaten” samen. Daarvoor had ik de achtling en volledige vrijheid van Generaal Spoor. Ik liet „de jongens” aan het woord zoals ze waren en zoals ze spraken, met al hun dierbare dialectjes en accentjes. Ontwierp zelf de serie „Taaie en Neut” in plat-Amsterdams. Daarvoor werd ik geprezen. Nu doe ik hetzelfde met eenvoudige Indische jongens. En ben opeens ordinar. Men noemt mij „de kampioen van de kleine boeng”. Neen, mijn waarden, ik ben de onvermoeide aanvalver van alles wat klein is in de grote boeng.

Waarde Tjalie

Mag ik ook eens een duit in het zakje doen? En mag ik je maar gewoon bij de voornaam noemen. Als oude dame „kan wel, ja?”

Dat ik zo maar ineens in de machine klim, komt door het stukje „The third man”. Ik zag ze daar zitten in Polen en dat is geen uitzondering. Als wij oud Indisch-gasten ergens komen en de kans maar even hebben wat maleis te praten kunnen we het gewoonweg niet laten. Het maakt, dat je je zo echt senang voelt. Wij zeggen onder elkaar nog steeds alle mogelijke woorden zonder het zelf te weten.

Vorige maand was ik in een camping bij Lugano en daar kwam een jonge man naar ons toe en zei: „U bent in Indië geweest hè?” Verbaasd vroegen wij hoe hij dat wist. Nou, wij spraken over barang. Ik geloof niet dat wij er ooit toe zouden komen van bagage te spreken.

Enige tijd geleden was er een uitvoering van Indische kinders, op een kindermiddag voor de TV. Het was zo ontroerend dat ik erbij heb zitten huilen van verlangen naar ons mooie land daar in de verte, waar wij nooit meer zullen komen. En toch ben ik een rasechte hollands vrouw.

Als Tong-Tong komt kijk ik het eerste naar de mopjes. Dat is natuurlijk niet de bedoeling maar ze zijn dikwijls zo kostelijk. Ik vertel iedereen nog van die „Historische” en vooral die van de „Hemelvaartsdag”. Tranen hebben wij erom gelachen.

Met vriendelijke groet

Mevr. A. C. van den HOUT

BAMBOE

Daar is het ruisen van de bamboe,
Het zacht bewegen van de paddi in het veld,
Daar zijn de oude sagen en legenden
Waarvan de dalang je vertelt,
Daar is de grootheid der vulkanen
Die imponeert de kleine zwakke mens,
Wier toppen lucht en aarde scheiden,
Als wachters bij de wijde grens.
Nog altijd flonkert Indonesia
Als kostbaar kleinood in de zonnebrand,
En gaan het liefst nog mijn gedachten
Naar het vertrouwde tropenland.

TILLY BREEMAN.

KERSTCADEAU „ISTIMEWA”

Tjalie,

Zit nou niet aan m'n geweten of plichtsgevoel of zo te morrelen met die N.V. van jou. Ik zit tegen wil en dank al in zoveel N.V.'s, het kan er heus niet meer bij. Bij een volledige rijsttafel óók nog een portie lotèk van Didi? Fraah ampoen.

Maar dat jouw N.V. staan móet, is tanggoeng. Als ik nou eens zo hielp: geef voor mij zes aandelen aan de zes oudste en trouwste abonnees van Tong-Tong, die zelf geen aandeel kunnen nemen. Kan dat? De envelop met drie „hong” ligt op mijn kantoor voor je klaar. Kom'm maar halen wanneer je kan. En noem mijn naam niet, ló!

X

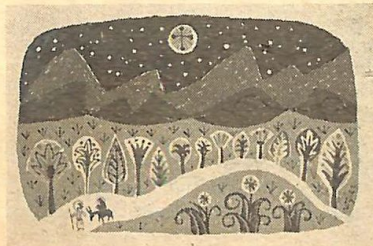
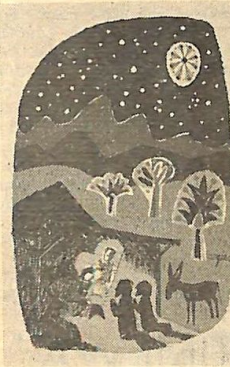
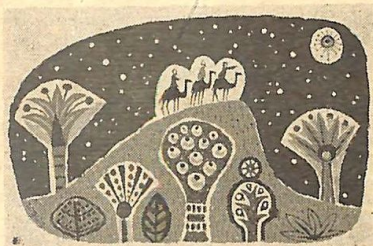
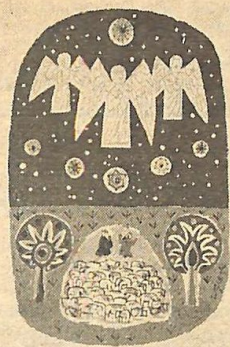
Vervelend, die „kandjeng besars” tekenen altijd met „X”. Kaja Raffles De Grote Onbekende adja! Maar dat we dit een machtig en typisch Indisch KERSTCADEAU vinden, spreekt vanzelf.

En we geloven ook, dat X hiermee zijn kontjo's, die altijd genereus voor Tong-Tong geweest zijn en nog steeds willen helpen, een tip geeft van een grote VORMENDE waarde: geef de kleineren in de Indische groep een kans om mee verantwoordelijkheid te dragen, mée iets te bouwen, mée profijt te maken. Niet alleen ontstaat hierdoor een sterker N.V., maar tevens een sterker en actiever lezersgroep achter Tong-Tong.

We moeten bekennen dat we zéér getroffen zijn. Het ware karakter van Tong-Tong wordt nog steeds begrepen. In deze kring: geen jagen naar winst, geen nutteloze „aalmoezerij”, maar „ajo, mee DOEN! Gotong rojong!” Dit wordt geloven wij de wonderlijkste N.V. van Nederland!

Redactie

Het is jammer . . .

dat U niet kunt zien welke sprekende kleuren Rogier Boon voor deze aparte kerstkaarten gebruikte.

Wacht niet te lang en bestel ze bij Nassi, Antwerpsestraat 18, Scheveningen.

Ze kosten slechts f 1.— per groep van 4 stuks.

Denk deze decembermaand extra om de spijtoptanten.

Betaling kan geschieden door storting op giro 447853.

EEN NATIONALE ZAAK

Tegen het eind van het jaar 1961 — en na bijna twee volle jaren Nassi-actie — blijft de „toelatingsmolen” nog steeds even traag draaien. Er zijn er in het laatste jaar inderdaad méér toegelaten dan bij het aanvankelijk gestelde (en oneerbaar lage) quotum was toegestaan, maar in het beleid van de Regering t.a.v. de spijtoptanten is praktisch niets veranderd.

Wie de dikke bundels Kamerverslagen, persconferenties en discussies over de zaak der spijtoptanten nog eens snel de revue laat passeren, staat versteld over de behendigheid van de Minister van Justitie om de kernvraagstukken te omzeilen en de vindingrijkheid om de discussies op allerlei zijterreinen te leiden, waar beslissingen niet te nemen zijn, omdat de criteria vaag blijven.

Koppig weigert de Regering in te gaan op de herhaaldelijk ter tafel betrachtte rede van H. C. Lamping over de nationaliteitskeuze. Zó duidelijk wordt hierin een beroep gedaan op „gezond verstand en verantwoordelijkheidsgevoel” om de keuze te maken en zó scherp liep hierna de curve van nationaliteitsaanvragen op, dat de mede-aansprakelijkheid van de regering praktisch onomstotelijk vaststaat. Daarom ook sprak de voorganger van Minister Beerman, Prof. Samkalden, onomwonden van een **morele plicht** om de spijtoptantenzaak te herzien.

Minister Beerman begeeft zich wijselijk niet op het terrein van die morele plicht, maar schermt eindeloos met „humanitaire” verplichtingen, die zich dan b.v. bewegen op het vaststellen van „bindingen” met het vaderland, maar legt even wijselijk nergens precies deze bindingen vast, zodat t.a.v. elke aanvraag maar weer opnieuw „naar succes getast” moet worden. Of wenst „nood” bewezen te zien, terwijl nochtans o.a. bij monde

van de Minister President nood een „rekbaar begrip” genoemd wordt. Wederom: geen maatstaf. Deze mensen zijn hier te veel, wordt gezegd. En de Spanjaarden en Italianen dan? O, die gaan weer weg, maar spijtoptanten worden een „blijvende last”! Boud beweerd: zijn de repatrianten soms ook zo'n „blijvende last”? En waarom wordt hun emigratie naar de U.S. dan tegenwerkt? Enz. enz. enz.

Op alle discussieterreinen: eindeloze haarkloverijen en uitgekookte pienterheid. Heet dit „Justitieel beleid”? Is dit „Kabinetsbeleid”? De ervaring op „ons” terrein, dat van de spijtoptanten, leert ons overigens wél begrijpen wat er moet omgaan in de groepen burgers, die kritiek hebben op het beleid t.a.v. financiën, huisvesting, enz. Wie maar eideloos met een kluitje in het riet wordt gestuurd, wordt obstinaat. Omdat met recht nu eenmaal niet getaward kan worden. Tén aanzien van de spijtoptanten kan er maar één doel zijn. „Het beleid moet óm!”

Het is zeer te waarderen dat in de spijtoptantenkwesitie de repatriant laat zien dat ook hij onverzettelijk en strijdbaar kan zijn voor een nationaal belang en een nationaal fatsoen. Het steunen van NASSI is een nationale zaak. Onthoud dat. Steun dat.

T.R.

Pertulungannya manusia itulah satu tembok jang gampang, stapa jang menjènder tantu mèsti rubuh. — Hulp van mensen is een loze muur, wie er tegen leunt, valt er mee omver. — Mentjariklah pengidupan bèrbudi; nanti mendjadi biasa lakunja. — Kies een verstandige levenswijze, zij zal aangenomen worden door gewoonte. —

BRIEF UIT NIEUW GUINEA

Waarde Tjalie.

Een hele tijd heb ik jou niet geschreven, lantaran lagi roewet pikiran. Ten eerste ben ik al lui, ten tweede de Indo's gaan met iedere Hollandse boot uit Nieuw Guinea weg. Ook ben ik al te oud (71) om dag in dag uit in de tuin te gaan werken. Ik heb op mijn perceel twee huizen staan en aan vruchtbomen ongeveer zo'n 200 verschillende soorten. Het perceel is groot 10½ hectare beplant ongeveer 6 hectare en een cacao-aanplant van 1½ hectare. Vruchtbomen alles in dracht en cacao een gedeelte ook al boea. De prijzen van de cacao per kolf drie maanden geleden f0,04 en nu maar f0,025 per kolf. Je hebt niet eens genoeg met het geld om ze te onderhouden. Opbrengst van mijn vruchtbomen is rata-rata zo'n f150.— bruto: af aan wiedere ongeveer zo'n f40.— per maand. Dus ik met mijn vrouw met sober te leven, tjoekoop. Dit perceel plus alle toebehoren wil ik voor f4.000.— verkopen. Deze twee huizen alleen heeft mij 4½ mille gekost.

Je ziet Tjalie, hoe rot het is in dit land. Mijn tuingereedschappen alleen, plus gaas 1½ duim is 500 m. blon prikkeldraadnja. Pendeknja geen prijs. Maar als al djenkel goea tinggal pendeknja. Want ik heb al veertien jaar van dit perceel geleefd. Mijn plan is als kan in 1962 naar Holland te gaan. Ik heb een beetje geld in de Bank en krijg ik een ouderdomspensioentje voor ouden van dagen. Nieuw Guinea zal niets worden wanneer alle Indo's weggaan. De regering sekarang al roewet. De Ind. Nederlanders is niet meer te houden.

Boeah sentoel, boeah ketjapi
Boeah gowok di tengah oetan
Orang goendoel di tandoek sampi
Orang borok di ketaboetan
Nn beste Tjalie, wij zullen maar zeggen tot hier. Ontvang je en je personeel onze aller beste groeten en wensen.

Je sobat
w.g.
de Kock

Toelisan-nja soedah roewet, ati-nja soedah koesoet.

Wij plaatsen deze brief om drie redenen:

1. Misschien is er toch wel iemand onder onze duizenden lezers, die de Kock kan helpen. Misschien een van onze abonnees-Kamerlid?
  2. De brief tekent beter dan vele ellenlange beschouwingen hoe voor vele Indo's het „Nw. Guineese avontuur” een drama geworden is. Misschien begrijpt men nu ook, waarom Tong Tong nooit voor Nw. Guinea heeft willen „vechten”. Het was alle tijd al te opgelegd „bij voorbaat weggegeven koek”. Garantie voor een „eigen kans” geeft niemand.
  3. De brief is in alle opzichten een haast „klassiek” te noemen Indo-document, in onbevangen eerlijkheid (ik ben lui), in rechtuit spreken in twee talen, in stijl („met sober te leven, tjoekoop”, „w.g.”), in de meesterlijke hantering van de pantoon om de maatschappij te schetsen in verborgen zinnebeelden, maar vooral in karakter: de eeuwige verliezer . . .
- Wij bidden de lezer niet al bij voorbaat te gaan mopperen over „Indo-reclame”. De Kock is ook een mens.

REDACTIE

(Advertentie)

RADIO BOLLAND

Stationsweg 143 - Tel. 60.17.03 - DEN HAAG

Het adres voor gramfoonplaten
Originele Krontjong en Cowboy
o.a. nieuwe **Gamelanplaten**.

In samenwerking met 's-werelds
meest bekende DISC JOCKEY'S
DE NIEUWSTE wereld toppers

INTERNATIONAL UNDERSTANDING

De Amerikaan ziet meer nut in de Indischman

The Methodist Committee for Overseas Relief, 475 Riverside Drive, New York 27, New York, stuurt de leden van haar kerkgenootschap over geheel Amerika regelmatig opwekkingen toe om te helpen Indische Nederlanders te sponsoren. In brochure-vorm, in aantrekkelijke druk uitgevoerd en in korte, op de man af gaande tekst, wordt over de emigrerende Indo o.m. gezegd:

W

Why our churches resettle Dutch refugees from Indonesia

THEY NEED AND DESERVE OUR HELP

They are Uprooted People — more than 200.000 of them — who repatriated to Holland since Indonesia became independent in 1948. They are Dutch in education, culture and political sympathy although many are of Indo-European ancestry, with soft brown complexions. They readily adapt to American life and the 7.000 who already have been helped by our churches have proved industrious, cooperative, reliable and competent as laborers, office workers, farmers, craftsmen, etc. As people from Asia they give us a opportunity to help prove our country's concern for that part of our world. They offer us one more living way to work for international understanding and peace.

(Zij hebben onze hulp nodig EN VERDIENEN HET. Zij zijn ontwortelde mensen — er zijn er meer dan 200.000 — die naar Holland repatriëerden sinds Indonesië onafhankelijk werd in 1948. Zij zijn Nederlands in opvoeding, cultuur en politieke sympathie, hoewel vele van Indo-Europese afkomst zijn, met zacht-bruine huidskleur. Zij nemen de Amerikaanse leefwijze zeer gemakkelijk over en de 7.000, die reeds door onze kerken geholpen zijn, hebben getoond nijvere, meewerkende, betrouwbare en deskundige werkers te zijn op kantoren, boerderijen en in fabrieken, enz. Als mensen van Azië GEVEN ZIJ ONS GELEGENHEID OM DE BELANGSTELLING VAN ONS VOLK VOOR DAT WERELDDEEL TE BLIJVEN. Zij geven ons een levende mogelijkheid extra om te werken VOOR BEGRIP EN VREDE TUSSEN ALLE VOLKEN EN RASSEN.)

In de vertaling hebben wij enkele woorden en zinsfragmenten benadrukt. Omdat de persoon, die ons de brochure toestuurde, Roy Steevensz, het ook deed. Roy (van wiens hand wij in een vorig nummer ook reeds een brief plaatsten) schreef er nog wat bij. Hij zei: „Dit heeft mij opnieuw getroffen: het inzicht bij anderen in Amerika, dat wij als Indo niet moeten verdwijnen, maar juist bestaan omdat wij met onze „dubbele” afstamming van een apart groot nut kunnen zijn. Het Indo-schap wordt in Amerika een nieuwe nuttige basis van bestaan!

En als Amerika dit van ons verwacht, moeten wij het kunnen opbrengen ook. Dus NIET Indonesië, NIET onze oorsprong vergeten, opnieuw de nuttige waarden uit ons verleden opzoeken en ontwikkelen, teneinde te kunnen meewerken aan dit mooie ideaal. In dit opzicht bewijst TONG-TONG onschatbare diensten.

Aldus Roy Steevensz.

Merkwaardig, een jonge Indo, in Amerika nóg „verder van huis” dan de Indo's hier in Nederland, komt tot dit constructieve en bezield in-

zicht. Hij begrijpt wat velen in Nederland verwerpen, dat Tjalie goed gezien heeft met in Amerika een bruggehoofd te bouwen, dat in Amerika (met al zijn grote gebreken volgens ons) andere mogelijkheden aanwezig zijn van ruimte en vrijheid, die geëxploiteerd kunnen worden. En ook Roy zegt: Poekoel teres.

Op een ondoorgrondelijke manier gaan vele Indo's (en Indische Totoks) met de zon mee van Azië naar Europa, vandaar naar Amerika, en daar zien wij opnieuw uit naar Azië.

Wij begrijpen de motiveringen van de Indische „blijvers” in Nederland en zien de grote betekenis van een werkzame Indische groep in Nederland heel goed in. Maar daarnaast hebben wij ook begrip voor Indische Nederlanders als Roy, onderschrijven ook hun verlangens en menen ze een plaats te moeten geven in Tong-Tong (evenals ook de inzichten van Tong-Tong-lezers overal elders op de wereld).

Tong-Tong moedigt aan: vreedzaamheid en begrip onderling en hoopt eens een creatieve band

Uit onderstaande brief, die Roy Steevensz van Eleanor Roosevelt ontving, blijkt haar belangstelling voor de geëmigreerde Ind. Nederlanders:

MRS. FRANKLIN D. ROOSEVELT
35 EAST 74th STREET
NEW YORK CITY 21, N. Y.

November 14, 1961

Dear Mr. Steevensz,

Thank you very much for your kind letter and for sharing your views with me.

I am sure your group has much to contribute to this country. You have proved your worth as individuals and as a national group and my country will be the richer for the Dutch-Indonesian heritage you bring to us.

With all good wishes,

very sincerely yours,

Eleanor Roosevelt

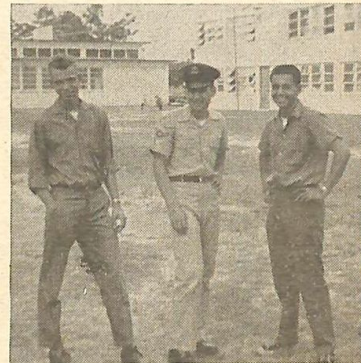
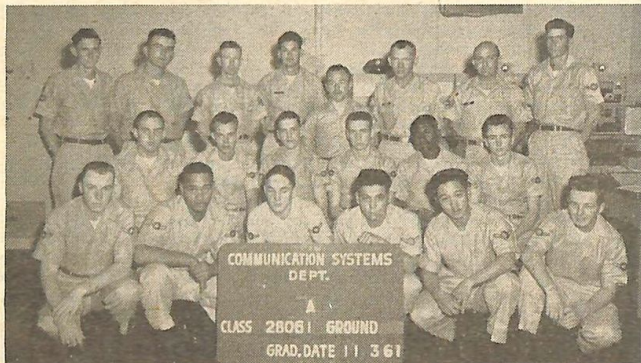
te smeden tussen Indische Nederlanders in Azië, Europa en Amerika. Voor kleine, twistzieke, zelfingenomen inzichten mag geen plaats zijn in dit blad dat NOOIT vergeten wil een EINDELOOS OPNIEUW OPBOUWEN wat essentieel goed is in volken en rassen over de hele wereld.

Teneinde aan te tonen dat Roy geen alleenstaande zonderling is, geven wij hier ook plaats aan de gedachten van Jerry Debrichy, die Roy niet kent en op een heel andere manier een bestaan heeft in de States.

Geheel onafhankelijk van Roy en niet beïnvloed door Tong-Tong heeft Jerry ontdekt dat hij als Indo in Amerika een logische plaats heeft in het Amerikaanse volk tussen Amerikanen van allerlei andere afkomst. Evenmin als andere Amerikanen hun afkomst verloochenen, ja zelfs hun bijzondere identiteit als een eerlijk en waardevol tjap beschouwen dat nooit „weg-geassimileerd” mag worden, zo heeft Jerry opeens ook ingezien dat het belachelijk, oneerlijk en verwerpelijk is om schuil te gaan onder een tjap dat maar half echt is. Dus zegt hij niet: „I am Dutch” of „I am Yank”, maar tussen alle andere Amerikanen (voor wie het Amerikaanschap vanzelfsprekend is) spreekt hij zelfbewust en met trots over zijn afkomst, net zoals zijn wapenbroeders Fujimoto (Japan), Cruz (Mexico), Leveque (Frankrijk) of Luptovic (Tsjecho-slowakije) dat doen. Daardoor is hij niet vreemd, maar vol!

Wij mogen hierover zo ons eigen oordeel hebben, dat neemt niet weg lezers, dat ver buiten onze bestaanswereld een andere opgroei, die van de bewuste Indo in Amerika, die zich zelfbewust en constructief en met zeer belangrijke toekomstige waarden van „understanding between America and Asia” ontwikkelt tot een aparte groep, die van de „Indo-American”.

T.R.

Uit de wonderlijke „gado-gado-oriëndering” van Jerry Debrichy (blanke, gele, bruine, zwarte rassen), waar vreemd bloed geen „smet” is, maar een energie-uitstralende bouwcel voor een nieuwe wereldconceptie. Links: Albert Leveque (Fransman), Debrichy (Indo), Luptovic (Tsjech); midden: „alle kleuren van de regenboog”. Tweede van rechts vóór: Fujimoto (Japanner); naast hem Cruz (Mexicaan). Geheel rechts: drie Indo's, een aparte super-gadogado op zichzelf; Debrichy (blond), Louk Andela (lichtbruin), Eddy Muskita (donkerbruin). Zij vergeten ons niet — wij zeer zeker hén niet!

MUSIC MAKES ME

The Padre Twins

Het t.v.-programma „Nieuwe Oogst” is al een tijd aan de gang. Ik zit een beetje lusteloos te kijken. Dan verschijnen ze op het scherm. Twee Indische jongens die sprekend op elkaar lijken. Ze zingen „Listen to the Ocean” en begeleiden zichzelf op de gitaar. Ik veer op. De close-harmony is opvallend, de interpretatie uitstekend. Een eigenaardige „tweede stem” die een aparte sfeer oproept, een originele klankkleur.

En dan zingen ze „Michael”. In dezelfde pakkende stijl. Prachtig uitgebalanceerd, met een indringende zeggingskracht die je volkomen doet vergeten dat je met amateurs te doen hebt. **Baukan main muzikaal! Ja, nu weet je het natuurlijk al... wie „Michael” zegt, zegt The Padre Twins!**

Op een avond ben ik naar hen toegestapt. In de Schoutenstraat nummer 30 in Den Haag maak ik kennis met Wim en Hein Vader en met hun ouders. The Padre Twins zijn negentien jaar oud en een echte tweeling. Vandaar misschien de fantastische close-harmony? Van Indië kunnen ze zich niet veel meer herinneren, ze waren toen nog maar kleine jochies. Ze zingen al twee jaar, zo maar in hun vrije tijd, als hobby. Want ze studeren nog. Hein aan de H.T.S. (bouwkunde) en Wim zit op de H.B.S. Ze zijn ook niet van plan van de muziek hun bestaan te maken. Hun ouders leven hartelijk met hen mee, maar stellen de studie toch op de eerste plaats.

GROOT NIEUWS VOOR ALLE TONG TONG ABONNEES!

ABONNEES! Er komt een nieuwe rubriek in Tong Tong, een rubriek voor iedereen en voor elke leeftijd, een rubriek vóór en dóór de Tong Tong abonnees. Het wordt een rubriek waar men helemaal in kan opgaan en waar men zich helemaal aan kan geven en men ook veel voor overheeft. De nieuwe rubriek zal heten: „TONG TONG'S HOBBY RUBRIEK.” Elke 14 dagen verschijnt er in Tong Tong's Hobby Rubriek het „HOBBY NEWS”. Wat doet „HOBBY NEWS” zult U vragen. Wel, om kort te gaan komt het hierop neer, dat een ieder die een hobby (of zelfs meerdere) heeft, ons dit direct schrijft onder vermelding van zijn of haar naam en leeftijd. Een speciale afdeling is in het leven geroepen die zich belast met de „HOBBY” verzameling. Het „HOBBY NEWS” kan nu adressen verstrekken aan belangstellenden die dezelfde hobby hebben en die graag tot uitwisseling of ruiling willen komen. Om enkele veel voorkomende liefhebberijen te noemen die dé hobby van U zou kunnen zijn is b.v. het verzamelen van: postzegels, oude en nieuwe munten, lucifersmerken, suiker zakjes, platen van filmsterren, vliegtuigen, schepen enz. Dan is er b.v. correspondentie (binnen en buitenland), fotografie, bloemen en planten enz. enz. veel teveel om allemaal op te noemen. Het is dus maar een greep. De andere laat ik aan U over; het doet er niet toe wat voor een hobby het is, geef toch maar op. Het is dus een echte gezellige en een zéér waardevolle rubriek, waardoor U Uw hobby kunt uitbreiden en misschien zelfs Uw oude hobby waaraan U al zo lang niets hebt gedaan en die maar „in de stoffige kast aan het beschimmelen was” weer te voorschijn kunt halen om er nieuw leven in te blazen.

Een mens met een hobby is een gelukkig mens, men krijgt er nieuwe kennissen door die dezelfde interesse hebben, men ziet nieuwe mogelijkheden, kortom men wordt een ruim denkend mens en dat is véél waard in deze tijd. Nu echter direct aan de slag, **doet allen mee** en laat de Hobby Rubriek een enorm sukses worden, dit hangt niet alleen van de redactie af, maar vooral van... U. Stuur dus alles wat betrekking heeft op Uw hobby onmiddellijk naar de redactie van: „HOBBY NEWS” POSTBUS 8006 DEN HAAG.

HOBBY SOBAT

Dat neemt niet weg dat ze in die twee jaren al op heel wat podiums hebben gestaan, zowat in heel Nederland. Bovendien zijn ze vier maal voor de radio geweest en twee keer voor de t.v. Enige tijd geleden verscheen hun eerste plaat met „You told me a lie” en een eigen compositie „Star of my love”. Ja, ze hebben al een stuk of wat eigen composities op hun naam staan, „Silvy” is er één van, en „Angela”. De teksten maakt een bevriende tekstschrijver; dat is een vak op zichzelf. Wim en Hein kiezen de nummers die ze brengen zorgvuldig uit en bouwen een repertoire op dat zoveel mogelijk afwijkt van het gewone genre. Hun voorkeur gaat uit naar melodieuze songs uit Noord- en Latijns Amerika en stukken van Johnny Mathis, „Venezuela” bijvoorbeeld en „Let it rain”. Wat instrumentaal gebracht wordt, buigen ze om in een vocale interpretatie die sterk aanspreekt. Dat gaat allemaal min of meer voor de vuist weg. Muziekles hebben ze niet gehad. Wim kan wat noten lezen, maar voor de rest gaan ze

Veelbelovende artisten in een artistiek hoekje, verdiept in hun fanmail. Vertolkers van een briljante „Michael”. Wim en Hein Vader, spreek uit: **THE PADRE TWINS!**

alleen maar af op een feilloze feeling en een grote dosis warme muzikaliteit. Ze beluisteren een melodie, maken een nieuw arrangement, een ander ritme, zangpartijen met die typische klankkleur, en het is alsof de melodie herboren is! Helemaal op hun eigen houtje hebben zij in hun vrije tijd een peil bereikt, dat niet onderdoet voor wat beroepsmuzikanten brengen!

Na hun recente t.v.-optreden is hun populariteit dan ook met sprongen gestegen. De brieven beginnen binnen te stromen, onvolledig geadresseerd vaak, maar reken maar dat de posterijen hen weten te vinden. Werkelijk muzikaal talent kan je nu eenmaal niet tegenhouden, het werkt zichzelf onweerstaanbaar naar boven. Dat kan niet missen, djangan takoet!

Hoe diep hun jongste succes is ingeslagen blijkt ook uit de plaat die dezer dagen is verschenen. Hun eigen liedje met de romantische titel „Angela” en op de keerzijde natuurlijk „Michael”.

The Padre Twins laten zich door hun groeiende populariteit niet van de wijs brengen. Ze gaan rustig door met het schoolwerk en met de muziek uiteraard. No, sir, ze zijn nog lang niet uitgezongen. Voor mijn gevoel staan ze pas aan het begin van hun muzikale carrière. Een véélbelovend begin.

Luister maar eens kritisch naar hun „Michael”, maar zet daarbij je muzikale hart wijd open. Dompel je in die geladen, een tikkelte trieste sfeer, die een heel eigen bekoring heeft. Dan weet je wat „blues-feeling” is. En dan zal je het met mij eens zijn: dit is muziek van de bovenste plank. Het smaakt naar méér, ja of niet?

Yes, Sirree, let op deze jongelui. Maak ruim baan voor The Padre Twins!

MAUS

37ste Diës Natalis B.S.C.

Wat zijn de diepere gronden van vriendschap. Wat is vriendschap. Gedachten als deze komen op tijdens iedere reünistenbijeenkomst van het Bataviaas Studenten Corps. Ditmaal wel zeer sterk. Want de sfeer van vriendschap omringde allen, die op 11 november gekomen waren om de 37ste Diës Natalis van het Corps ge-

zamenlijk te vieren. Ongeveer honderd aanwezigen stortten zich in de roezige feestvreugde in het stijlvolle Minangkabauhuis in het Haagse Bos en ondergingen haar als een opfrissend geestelijk bad, weldadig door het gevoel van warmte en tintelende blijheid, dat het wederzien van ouwe sobats hun gaf.

Dit jaar was het 30 jaar geleden dat Prof. Dr. C. D. de Langen tot Ere-Rector van het Corps werd benoemd en Prof. Dr. M. P. Vrij tot Ere-Voorzitter van de Sociëteit, of in duidelijker termen: de Kroeg, het centrale punt van het Corps-leven, dat zozeer heeft bijgedragen tot de samenbinding van de leden en tot hun vorming voor het leven. Aan de dankbaarheid aan de jubilarissen werd behalve in woorden, ook vorm gegeven in geschenken, respectievelijk een sigarenkistje en een presse-papier, beide voorzien van het Corpswapen: de Pelita, wier schijnsel de duisternis verlicht, en het devies: Impavidi Sepellite Curas, verdriift zonder vrees de zorgen!

Prof. de Langen, toegesproken door Mr. Jetse Bouma, antwoordde op de hem eigen manier („gooi er een rijksdaalder in, en hij praat een uur”) en de woorden van dokter Noet Indorf — met zijn hoogstandjes als een, gelukkig niet verwezenlijkte, doorsteek naar Petrus — tot Prof. Vrij waren voor deze aanleiding om nog eens goed te onderstrepen hoe hij niettegenstaande de relatief korte tijd welke hij in Indië doorbracht, met het grootste genoegen daaraan terugdacht.

Vele sprekers luchtten nog hun hart, allen getuigend van dankbaarheid voor de onvergetelijke studietijd.

Mr. Carla Hogenkamp-Leidelmeyer riep een vaarwel en veel succes toe aan Mr. Nini Mahler-Kailola, die binnenkort naar Amerika gaat emigreren en die voor alle BSCers en natuurlijk alle BVSVsters haar huis daar wijd zal openstellen.

Dokter Bram van Tijn richtte zich tot Dr. D. de Visser Smits, die kortgeleden zijn 80ste verjaardag vierde, en memoreerde hoe in een tijd dat men hier in Nederland daar nog lang niet aan dacht, wij in Batavia in het gelukkige bezit waren van een Studentenhuis, waarin Dr. De Visser Smits de geliefde meester was.

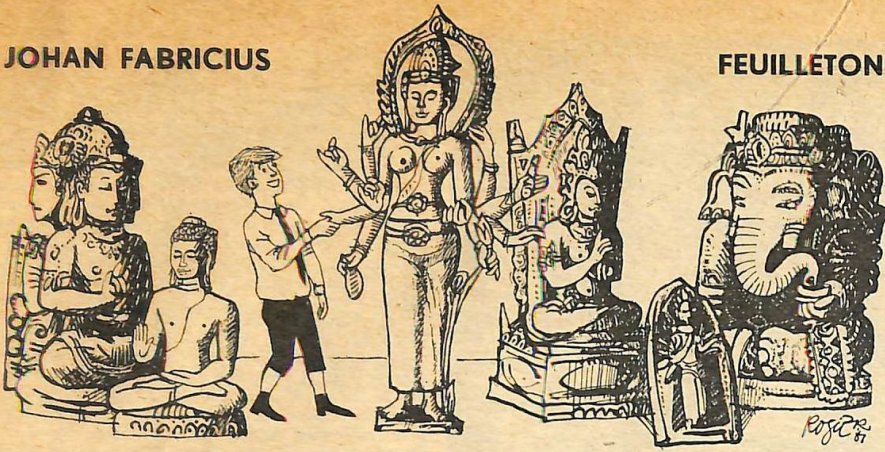
De plaatsruimte in Tong Tong laat helaas niet toe uitvoeriger te zijn, maar wij kunnen uit de grond van ons hart zeggen, dat het weer een geslaagde avond was, die 11e november!

En als er nog eens een sociologisch onderzoek zou worden ingesteld naar de vriendschap, dan zou zeker als een van de experimentele groepen onze reünistengroep kunnen dienen om daarvan de positieve kanten te ontdekken.

W. VAN MAARSEVEEN

PLAATSVERVANGER VAN PETRUS

Tijd en plaats van het gebeuren: begin dezer eeuw te Poeloe Sembilan (Oostkust-Sumatra), de oliehaven van Pangkalan-Brandan. Te Poeloe Sembilan fungeert als havenmeester een ambtenaar der vierde klasse van de I.U. en A. Op een goede dag wordt Poeloe S. bezocht door het engelse s.s. „Fu Wuh”. Ter rede aangekomen begeeft onze douaneman havenmeester zich aan boord om de kapitein het praairapport ter invulling aan te bieden. Bij de overhandiging daarvan, stelt hij zich volgens goede indische gewoonte voor aan de kapitein met de volgende woorden: „Good morning Captain I am the master-of-the-heaven”. Kijkt de kapitein hem enigszins verbaasd aan en repliceert niet zonder enige ironie direkt met: „Well sir, if you are the master of the heaven, I wonder what became of the old Petrus then”.

„Ik kwam uit het Morgenland”

(XXI) CHINEES NIEUWJAAR
DE ZIEL VAN STENEN BEEDEN

Niet zonder weemoed ga ik in deze herinneringen nu afscheid van Java nemen. Heb ik zelfs maar een klein deel gezegd van alles wat er te zeggen viel? Als ik even de ogen sluit en mijzelf terugdroom in het Batavia van de jaren 1910-1914, komt mij nog weer zoveel voor de geest, waarvan ik vergat te spreken. Zo heb ik nog niet over Tjap Go Mèh verteld, dat toch een jaarlijks terugkerend hoogtepunt in mijn jongensleven was. Li-yuan, onze leverancier, zelf in een roes van opwinding gerakend tegen dat Chinees Nieuwjaar naderde, zond ons uit de volheid zijns harten een indrukwekkende kist vuurwerk: risjes rode mertjons in alle maten, voetzoekers, wentelende sterren op houten staketseltjes, een half dozijn goudenregen-vuurpijlen en als pièce de résistance een als een kanonskogel zo grote moerslag die de bladen aan onze koningspalmen deed sidderen wanneer hij met een machtige klap uiteenbarstte. In onze witte pakken spookten wij (mijn buurjongens en ik) door de nachtelijke voortuin, die scherp geurde naar ontbrand kruit en verschroeid karton. Kanan hielp er ons bij, de soms wat vochtig geworden lonten te ontsteken. Van veilige afstand, in een groepje bijgegehuurkt, keken kokkie en baboe en kebon, Niti en Ketjil-de-koetsier verrukt toe, de ogen half dicht geknepen tegen de rook die hun kant uit dreef.

Op de fiets (want Piet, ons toch al schrikachtig Batakpaardje, zou stellig op hol slaan wanneer hij een zevenklapper tussen de benen geworpen kreeg) trokken wij naar Pasar Baroe, waar we met limonade en zelfs voor onze smaak wat al te zoete snoeperijen werden verwelkomd door Balukhara, onze vaste Bombayman. Boven de winkel, waar een indringende geur hing van sandelhout, wierook, oosterse parfums en zijden stoffen, woonde hijzelf met zijn uitgebreid gezin, en het was vandaar dat wij de Chinese nieuwjaarsopocht mochten zien. Eerst de vele meters lange draak, die steeds maar weer vergeefs de kop temperamentvol heen en weer slingerend en de bek open en dichtklappend, naar de zon hapte: een gouden bal, hem op een stok verlokkelijk voorgehouden door een jongen — hoe hij ook hapte en hapte, hij kon hem maar niet tussen de kiezen vermorzelen. Onder het wild golvende lichaam uit groenbeschilderd zakkengoed dansten gehuurde koelies. Muziek van trommen en bekkens, van snerpande, gillende fluiten. Een uitgelaten zich verdringende menigte, zwaaiend met toortsen, schreeuwend, juichend, vastbesloten om op deze éne dag in het jaar alle zorgen te vergeten. Dan, op een wankel bamboegevaarte dat tot aan de daken der winkelhuizen ter weerszijde van Pasar Baroe reikte, een aan een platform vastgebonden kind, half bedwelmend door angst, half verstikt door de omhoogwalmende rook der flambouwen; als zijn precare draagstoel al te hevig slingerde, sloot het de ogen, om de diepte onder zich niet te zien waaruit een gehuil als van verscheurende dieren opsteeg. Zo'n beklagenswaardig schepseltje werd voor de gelegenheid gehuurd van arme ouders, die een paar gulden goed gebruiken konden. Ik weet nog hoe het barbaars aan dit feestgebruik ons even stil maakte. Wat de oorsprong

en de bedoeling van dit duizelingwekkend hoog rondragen van een kind op nieuwjaarsdag waren, was mij niet bekend. Het hoorde nu eenmaal bij Tjap Go Mèh.

Laat ik van herinneringen spreken die mij bijzonder dierbaar zijn. Het 's avonds bijeenzitten met mijn ouders in de voortuin, de enkele maal dat mijn vader zich dit kon veroorloven, zoals op zaterdag, wanneer hij na het eten niet weer dadelijk behoefde weg te hollen voor zijn ochtend-editie. Fris gemandied en in pyama, lag hij dan bij ons „klimaat te schieten”, behagelijk uitgestrekt in een lange rotanstoel, een sigaar rokend als symbool van de rust die hij zich gunde (bovendien hielp het wat tegen de muskieten). Mijn moeder schonk thee; Kanan bracht mij een vochtig aangeslagen glas champagne-cider uit onze met zink gevoerde koelkast waarin flessen bier en limonade bedolven lagen onder vergruizeld ijs. Op straat slenterden Indonesiërs voorbij, het hoofd naar voren gebogen over een stuk glas in hun hand, waartegen ze met oosters geduld (hoe lang duurde het proces wel?) een roze of grijze of amberkleurige, of groen dooraderde kiezel tot een glanzende steen slepen die dan in een ring kon worden gezet: de rage van die dagen; iedereen was er door aangestoken (bij mijn terugkeer, twintig jaar later, heb ik het niet meer gezien).

Een paar jonge Javaanse vrouwtjes kwamen aangeslenterd, koket in hun uitgaanskleren: het fijngekakte hoofd geheimzinnig gehuld in een citroengele of zachtblauwe gazen sluier, over de in keurige plooiën neervallende sarong een batisten baadje, bijgegehouden met sierspelden die even opvonkten in het maanlicht. Ze babbelden samen; een gedempte lach woei naar ons over, het knersen van een steen onder een geborduurd muiltje, het lichtig tegen de grond tikken van een pajong.

Sjok-sjok-sjok kwam een sado'tje aangerold; je hoorde het al een tijdje lang komen. De koetsier tuurde dromerig voor zich heen over de magere schoften van zijn paardje, dat door het gewicht van de klant achterin — een forsgebouwde Hollander of een dikke baba-Chinees — bijna in de lucht getild werd, zelig hangend in de riemen tussen het disselraam. Als de echo der hoeven weer was weggestorven, verloren gegaan in het koor der krekels, dat wij al lang niet meer hoorden, volgde achter een triest tweespan een wankel, bouwvallige ebro (E.B.R.O. -Eerste Bataviase Rijtuig Onderneming), anachronistisch, potsierlijk statig gevaarte, als een geest uit vervlogen tijden. In die jaren kondigde zich, geloof ik, de latere schrijver langzamerhand in mij aan: mijn schoolopstellen vielen op, als ik mij goed herinner. (Uiteraard werd mijn vader van clandestiene medewerking aan die opstellen verdacht).

Verder gold ik in de familiekring als een verteller wiens woordenstroom moeilijk meer te stuiten viel nadat men hem eenmaal de vrije teugel had gelaten. Het vertellen van iets zelf-beleefds bracht mij in een roes; ik schiep vreugde in het vorm geven aan het gebeuren, in het aanduiden van suggestieve details. Het kon mij niet vlug genoeg

gaan; op het laatst struikelde ik soms over mijn woorden die ik, geïnspireerd, bij dozijnen tegelijk wilde grijpen, zo als ze me maar voor de geest verschenen. Ik raakte helemaal buiten adem en merkte wel hoe mijn stem steeds onzekerder werd, tot ik bijna begon te klappertanden van emotie. Deze symptomen van de uitbeeldingsdrift, de echte vertelkoorts, doen zich tot op de huidige dag aan mij voor, misschien zelfs in nog sterkere mate. Maar het zou lang duren eer ik er aan ging denken schrijver te worden. Ik had er wel al vroeg plezier in om iets te maken, en dan liefst met mijn handen: iets wat ik kon zien. Eerzuchtige toekomstdromen heb ik in mijn kindertijd nooit gekoesterd; van beroemdheid wist ik niets, hoewel mijn vader, als toneelschrijver, toch reeds van de nectar van de roem geproefd had; daarover werd bij ons thuis echter nooit gesproken. En zoals hij geen andere eerzucht had dan een verdiend succes voor zijn jonge krant, zo stelde ik mijn doel niet hoger dan het bouwen van een miniatuur-zeilboot of van een vliegtuigje, dat, uit lichte bamboe en Chinees zijdepapier samengesteld, zich op eigen kracht (met behulp van een propeller aan een stijf gewonden stuk rubber) een eindje door de lucht kon voortbeweigen. Ja, en ik tekende graag. Ook dat was: voor het oog zichtbare vorm scheppen; het voldeed dus aan eenzelfde behoefte in mij. Elke gedachte aan kunst lag mij daarbij verre. Wat wist ik van Kunst? Zelf maar van het bestaan ervan?

Van de muzen had ik nog slechts Euterpe (ma-joor Gerhards en zijn militaire kapel: „De karavaan trok voorbij”) en Terpsychore (de dansavonden-met-jaarlijks-bal in „Concordia”) leren kennen. En Thalia in de vorm van een enkele amateurvoorstelling en van tableaux vivants. Aan kunst met een grote K werd in het toenmalig Indië nog bitter weinig gedaan. Er reisde wel eens een toneelgezelschap door Java, een voordrachts-kunstenaar, een beroemd violist-met-begeleider, een enkele maal zelfs „de Italiaanse opera”, die na een gloriëtocht door de grote steden prompt ergens in de provincie strandde, zo tussen Kediri en Bli-tar bijvoorbeeld, en waarvoor onder de burgerij dan geld bijeen gebracht moest worden, opdat het illu-stereuze gezelschap tenminste naar Bella Italia kon terugreizen, waarvan het wel met tranen van dankbaarheid in de ogen de grond gekust zal hebben. De tenor had meestal nogal wat damesharen gebroken; ook de eerste sopraan wendde haar charmes met talent aan; dat hielp bij de inzameling. Van al deze kunst-manifestaties bereikte mij uiteraard niets.

Ik had ook nog nooit een schilderijentoonstelling bezocht en kwam niet op de gedachte dat volwassen mensen zich ernstig bezig zouden kunnen houden met het vervaardigen van schilderstukken. Op geheel onverwachte wijze zouden de plastische kunsten zich echter toch nog aan mij openbaren... Ik was goede maatjes met de kleinzoon van de conservator van het Bataviaasch Oudheidkundig Museum aan Koningsplein West Voor

(Lees verder pag. 10)

Mijn zuster — die nu niet meer kinderachtig „Maretje” wilde heten, maar meer volwassener: „Mies”.

Een klein gedeelte van de ruime hal, waar de afdeling „rubberdozen“ is ondergebracht

Wees eens branie en ondernemend!

In de vorige TONG TONG (30 november) plaatste de firma Vredestein een grote personeelsadvertentie (op pag. 13). Hoewel het voor ons natuurlijk bijzonder prettig is, dat ons blad als advertentiemedium een belangrijke plaats inneemt, vroegen wij ons toch af: „Waarom juist in TONG TONG?“

Het antwoord kan simpel zijn: omdat Vredestein ook Indische arbeidskrachten in dienst wil nemen. Alles goed en wel, maar is niet iedere Indischman ook op een kraant geboonneerd en heeft dus een advertentie in een dagblad niet veel meer effect, omdat dan ook de niet-Indischen komen solliciteren? Of wil Vredestein misschien juist en alléén Indische arbeidskrachten en zo ja, waarom? En wat voor soort werk wordt er dan gedaan? Al deze vragen waren voor ons aanleiding genoeg om met de personeelsafdeling in contact te treden. Wij hebben dus als het ware maar alvast voor U „gesolliciteerd“, en de afdeling bekeken waar U zult komen te werken.

Behalve de fabriek in Loosduinen heeft Vredestein nog vier filialen, in Enschede, Doetinchem, Maastricht en Goor. En nog steeds vindt er uitbreiding plaats. De afdeling, die wij bezochten en die een onderdeel is van de fabriek in Loosduinen, moet zelfs meer dan verdubbelen in capaciteit.

Nu denkt U bij een fabriek waarschijnlijk onmiddellijk aan ratelende machines, een oorverdovend lawaai, lopende-band-werk: steeds maar weer het zelfde schroefje aandraaien, werk waarbij de arbeider zelf half automaat wordt en nauwelijks tijd heeft om zich heen te kijken. Werk waarbij het hoofdzakelijk gaat om tempo-tempo-tempo. Natuurlijk bestaat dat soort werk ook, maar van dat alles is op de afdeling waar het hier om gaat geen sprake. Deze werd in '53 opgericht, toen Vredestein van regeringszijde opdracht kreeg tot het vervaardigen van „rubberdozen“, een geheel nieuw product dat met de hand gemaakt moet worden. Het bleek al spoedig, dat de Indische arbeiders, die toevallig op deze nieuw-opgezette afdeling terecht kwamen, een bijzondere geschiktheid bezaten voor dit speciale werk. Men begon toen bewust te selecteren en plaatste zoveel mogelijk Indische mensen aan dit werk, dat een zekere verantwoording vereiste, naast handvaardigheid en grote nauwkeurigheid. Het zou ons te ver voeren wanneer wij precies moesten beschrijven wat het werk op deze afdeling inhoudt. In het kort komt het hierop neer, dat grote gipsen malen van rubber lagen moeten worden voorzien, dit moet zeer nauwkeurig en moet met veel geduld worden uitgevoerd. Bij het eerste werkstuk wordt er samengewerkt met iemand van de afdeling, die reeds volleerd is, bij het tweede werkt de nieuw-aangenomen kracht onder toezicht gelijk op met de ander en meestal is het zo, dat hij het derde helemaal alleen kan voltooien. Het eindproduct wordt terdege getest en op iedere arbeider rust dus de verantwoordelijkheid zijn werkstuk 100 %

in orde af te leveren. Het is niet voor niets dat TONG TONG het fabriekswerk ineens zo onder Uw aandacht brengt. Tijdens zijn reis door Amerika was het Tjalse opgevallen, dat vele Indische Nederlanders in de Nieuwe Wereld arbeid verrichtten, die totaal verschilde van betgen zij hun hele leven hadden gedaan. Is de Indischman immers over het algemeen niet meer administratief werkzaam geweest? In vele van deze gevallen bleek het werken in de fabriek veel prettiger dan op kantoor en ontdekte men bij zichzelf nieuwe mogelijkheden. En niet alleen in Amerika doet men deze ervaring op. Ook hier bij Vredestein spraken wij op de afdeling „rubberdozen“ met enkele mensen, die zich nu ineens veel meer senaag voelen. Kijk, dat jongelui niet tegen dit werk optien en zich op deze afdeling thuisvoelen is niet zo ver-

wonderlijk, maar wij hoorden het oordeel van drie, die al boven de 50 zijn. Van Roo, Smit en Suverkrop hebben alle drie een pensioentje, kunnen alle drie dus gojaag kaki of ergens op een rustig kantoortje een administratief baantje aannemen voor halve dagen. Toch prefereren zij dit. Zij geven alle drie toe: „In het begin was het zwaar en viel het tegen 9 uur te moeten staan van 7.30 tot 17 uur met een half uur pauze), maar het wende gauwer dan wij dachten. Er is geen zwaar tilwerk bij, alleen handarbeid. En het duurde niet lang of we voelden ons beter dan ooit. Het lichamenlijk bezig zijn op onze leeftijd maakt dat wij ons actief nuttig en jonger voelen. Dit zou op een kantoor nooit het geval zijn geweest. Naast het werk is natuurlijk de sfeer op een afdeling bijzonder belangrijk. Moet daarover nog geschreven als U weet dat de helft van de werkers uit Indië komt? Zoals reeds gezegd: Vredestein gaat sterk uitbreiden en heeft in het nieuwe jaar plaats voor meer dan 60 arbeidskrachten. Daarom: hebt U een pensioen, tjokeop, maar niet overdadig? Bent U wel tevreden, maar verveelt U zich eigenlijk zo'n hele dag niets doen? Heeft U een kantoorbaantje, rustig, misschien wel te rustig en zou U best eens willen veranderen? Of heeft U geen werk en zoekt U juist een baan?

Allemaal goed! Dan is dit stuk voor U geschreven. Neem onmiddellijk contact op met Vredestein (de bijzonderheden vindt U in de uitgebreide advertentie op pag. 15) waar de personeelsafdeling U graag te woord zal staan. Voor jong en „oud“ (van 20 tot 50, hoewel de laatste leeftijdsgrens in sommige gevallen wel wordt overschreden gelden dezelfde sociale voorzieningen: tot 55 opname in het pensioenfonds, gratificatieregeling, ziekteverzekering, zaterdag vrij, 14 dagen vakantie en na 8 weken proeftijd gratis bedrijfskleding.) TONG TONG wil niet dat U iets tegen Uw zin in gaat doen, maar zie de mogelijkheid van „fabrieks“-werk ook onder ogen, blijf niet vastgeroest zitten in Uw huidige leven, dat U misschien maar half voldoende schenkt en bedenk dat vele anderen, die het gewaagd hebben er veel gelukkiger door geworden zijn.

E. v. D.

Noot: diploma's zijn niet nodig. Het vervaardigen van „rubberdozen“ is iets geheel nieuws. U leert het „al doende“.

DE HAVEN

Wat heeft een haven niet een bijzondere aantrekkingskracht voor een kind! Ik herinner me nog goed de avontuurlijke uren, die mijn vriendinnetjes en ik doorgebracht hebben in de Prauwenvan van Menado, extra aantrekkelijk, omdat alle moeders hun dochters streng verboden hadden, er te spelen, met het oog op verdrinkingsgevaar waarschijnlijk, hoewel we allemaal konden zwemmen als waterzotten. We hebben zelfs een dag gespeeld van school, om eens heerlijk lang en uitgebreid aan de haven te spelen. Er was altijd van alles te zien en te beleven. De laadprauwen, die net zo ver van elkaar aflagen, dat je een redelijke kans liep, om in het water te vallen, als je van de ene prauw op de andere sprong. De prachtige bootjes, die de verbinding onderhielden tussen de kapal poethi en het vaste land, en die de wonderlijkste namen droegen. Zo heette er een raadselachtig „De Mokkataart“, de overeenkomst tussen dit heerlijk gebak en een vlerkpaauw is me nooit helemaal duidelijk geworden. Een ander verkondigde „Hod si medon“, wat een vrije spelling bleek te zijn van „God zij met ons“.

Vaak dreeven er hele partijen balken in het water, en het was heerlijk opwindend, om hierop te balanceren. Natuurlijk werd je hoe langer hoe brutaler en wilder, en natuurlijk gleeed ik op een keer tussen twee balken het water in, en ging helemaal kopje onder. Toen heb ik de hele middag op de havenmuur in de wind gestaan om droog te worden, wat uiteindelijk ook resultaat had. Ik kwam kurkdroog thuis, maar ik stonk zo erbar-melijk, dat mijn moeder direct rook, wat er gebeurd was, en ik mijn havenbad met een week straf moest betalen!

En dan de officiële ontvangst van Sinterklaas! Dan stond de hele kinderbevolking feestelijk aangekleed aan de haven (dan mochten we well) en zong eindeloos van „Zie ginds komt de stoomboot“, net zo lang, tot hij van ons gezang dan toch ook

eindelijk kwam, versierd met vlaggen en lampions, waarna de plechtige optocht naar de soos begon, met Sint in een auto voorop en strooiende en dreigende Zwarte Pieten er achter, koemplit met zak en sapoe lidi! En daarna de joelende en zingende en toch ook wel een beetje angstige kinderschaar!

Ja, de haven is een prachtig oord, waar ik alleen maar prettige en avontuurlijke herinneringen aan heb, aan alle opwindende en verboden uurtjes, alle echte en gefantaseerde avonturen, en bovenal aan de sfeer die er hing van: „Hier begint het grootste avontuur van alles“, als je écht in een vlerkpaauw mocht stappen, met een hele mooie naam natuurlijk, naast je vader en moeder, met de nodige barang, en de grote reis begon met de kapal poethi, helemaal naar Makassar. De rillingen van geluk liepen je dan over je rug, en als er geen vlerken aan de prauw hadden gezeten, was hij door je gedans en gehos onderweg omgeslagen! De grote kapal, die voor je oprees uit zee, het méér dan verrukkelijk moment, wanneer je op het platform van de neergelaten trap moest springen, tot je teluurstelling ging het altijd goed, en nooit zag je er eens iemand lekker afdonderen! Ja, ook al deze mogelijkheden begonnen uiteindelijk toch in de haven! De haven was de grens tussen je dagelijkse gewone leven, en het ongelooflijke grote avontuur. Is het dan een wonder, dat wij zo graag op die grens speelden? Ondanks het verbod van onze bezorgde moeders!

ELS

Myana

VOOR DE VROUW

Welk Indisch Meisje dat voor het verzorgen van bejaarde gerepatrieerden voelt, wil in „NIEUW PATRIA”, Nassaulaan 58 te Baarn, opgeleid worden voor

„Bejaarden Verzorgster”?

Kom eens praten met Mies Roelofsma.

Directrice Nieuw Patria, Telefoon 02954-4362

De Nieuwe Directrice van „Nieuw Patria”

Bij mijn post ligt een verhuiskaartje van Mies Roelofsma. Alwéér, denk ik, die verhuist wat af. Lees ik het goed? Nieuw adres: „Nieuw Patria”, Nassaulaan 58, Baarn. Even haal ik me Mies voor de geest. Als onderwijzeres, als schrijfster van kinderboeken, als verpleegster, als kampleidster, dan weer als verpleegster, als journaliste, dan weer als verpleegster. Ja toch, directrice van een tehuis voor ouden van dagen, dat hoort wel bij Mies.

Op 16 november werd Mies Roelofsma met een hartelijke toespraak van Dominee de Zeeuw namens het bestuur van de Vrijzinnig Protestantse Stichting voor Huisvesting van bejaarde gerepatrieerden en ontheemden, als nieuwe directrice van „Nieuw Patria” geïnstalleerd. Op de een of andere manier is ze altijd betrokken geweest bij de zorg om gerepatrieerden, nu treed ze dus wat meer op de voorgrond.

In de ruime, lichte serre zijn de bewoners van het huis samengekomen om hun directrice te begroeten. En zoals ik ze daar in een grote kring zie zitten, zo vergaat het me nu iedere keer als ik Indische mensen zie. Ik ken ze ergens van, ergens heb ik ze ontmoet, waar? In Malang, Soerabaja, Batavia, Bandoeng, Semarang? Onze wereld daar is zo ruim geweest dat we geleerd hebben elkaar op grote afstand te herkennen.

Ook Mies Roelofsma komt uit Indië. Ze is er geboren, heeft er geleefd en gewerkt, zij weet ook wat herinneringen voor ons betekenen. Oneindig prettige en heel erg droeve, ze behoren nu eenmaal bij mensen uit Indië. Bij oma de Haas, oma Cattenburg en oma van der Engh. Bij mevrouw Wouterse (van Malang toch?) en bij mevrouw Kuhuwel en mijnheer Stekkinger en mijnheer van Solingen en als die anderen.

„Nieuw Patria” is een gezellig, een veilig thuis. De centrale verwarming staat heerlijk royaal aan, er zijn ruime kamers met een eigen zijje, er is een lift, er zijn gemakkelijke wasgelegenheden (voor nijvere handen die zelf willen tjoetji-tjoetji) er is een recreatie-zaal met televisie, radio en pick-up, een prachtige tuin. Onze oudjes worden er liefderlijk verzorgd door juffrouw Veenstra en juffrouw Radersma (die voor de makanaan zorgt). Maar bovenal is er een sfeer van „onder elkaar” zijn, met elkaar leven. De nieuwe directrice zal wel weten hoe ze die sfeer kan bewaren.

Indische jaren tellen dubbel. Ik weet zeker dat de Indische jaren van Mies Roelofsma in haar nieuwe functie dubbel zoveel waard zullen blijken.

L.D.

Cadeautjes die je elkaar met Kerst geeft moeten in de eerste plaats mooi, kleurrijk, sierlijk zijn vind ik. Je zou ze, bij wijze van spreken zo in de boom moeten kunnen hangen. Nu wil ik heus wel graag een broodrooster en een koffiemolen hebben, maar toch iets krijgen wat je nooit voor je zelf zou kopen, dat moet het zijn. Wat ik me van die geschenken voorstel heb ik van de week gezien bij:

Esfahan, aan de Kruiskadehof, Rotterdam. Een juweel van een winkeltje! Alles wat u zich aan exotische en uitzonderlijke sieraden, snuisterijen, kunstvoorwerpen kunt voorstellen ligt hier uitgestald. Hier is een inkoop met een zeer verfijnde smaak bezig geweest alles wat mooi is in het Oosten en Midden-Oosten te verzamelen. Er is werkelijk geen flacon, geen collier, geen schaalje dat ik niet graag zou willen hebben. En de prijzen? Zo laag dat je je ogen niet gelooft!

Nu u toch in de buurt van de Lijnbaan bent kijkt u ook even bij **Tollenaar** op no. 53? Neen, niet dat bankstel maar dat glaswerk bedoel ik. Flessen, karaffen, bokalen, schalen, of soms zomaar een „ding” van glas, in fantastische kleuren robijn, amethyst, aqua, groen. Wist u dat zo'n simpel glazen voorwerp op uw dressoir, op uw boekenrekje een lichtpunt is in de huiskamer? Zo'n lucide schaalje of asbak geeft een sfeer van luxe en romantiek aan het meest zonzoze, trieste kamertje. Prijzen ver onder en ver boven de f 10,— precies wat u wilt.

Bij **Eckhart** (ook aan de Lijnbaan) zag ik een grote collectie houden mascotjes. Van die koddige Amerikaanse cartoon figuren, zo kostelijk uitgevoerd dat je er met plezier een plaatsje voor maakt op de schoorsteenmantel of vensterbank. Leuk cadeau voor teen-agers en jonggezellen.

Om nog even op de Lijnbaan te blijven: bent u al eens wezen neuzen bij **Au bon goût**? Die heeft allerlei heel exclusieve huishoudelijke zaken (enige tassen en teacosies). En kookkwanten. Ik zag ze van geblomd cretonne, oranje en geel met effen oranje binnenzijde. Je zou ze gewoon voor de mooiigheid willen hebben.

Loopt u in de Kalverstraat in Amsterdam, blijft u dan even voor de étalages van **Reveillon** staan. Wat daar ligt kun je bij wijze van spreken zo in de Kerstboom hangen. Kurketrekkers, aanstekers, contactsleutels in ontelbare luxe, sierlijke en gees-

tige uitvoeringen. Heel schattig voor rokende vrouwen: aansteker inclusief ingeboord asbakje zodat je altijd fatsoenlijk je as kwijt kunt. En dat is in Holland erg belangrijk! Manicure-sets die er uit zien als lipstickkokers met een glinsterende steen als dop. Vergulde en verzilverde kleingeld-beursjes. Allemaal onder de f 10,—! Mocht u iets van parfum zoeken, geef dan beslist „Eau de Vent Vert” van Balmain. Klein flesje in een biljartgroen vilten hoesje. Een grote verrassing is de geur. Iets van jasmijn, een vleugje melattie, een beetje tuberoos, zo volkomen Indisch! Geen spoorje van dat hardnekkig zoet-kruidige dat de meeste Europese parfums hebben.

WINKELLEN VOOR KERST

Onthoudt dus: Vent Vert van Balmain, de geur van een Indische kleerkast met melatti tussen de kleren. Ook aanbevolen: Jolie Madame (in rose hoes) en Eau d'elysee (in rode hoes) ook van Balmain.

En als u in Amsterdam-West woont: Kokkies Rijstpaleis aan de Slotermeerlaan heeft een heel aardige collectie Spaanse oorhangers en andere dingetjes uit Toledo. Voor nog geen f 2,—! En natuurlijk veel barang uit Singapore en Indonesië. Als u daar toch eenmaal bent kunt u meteen belandja, en hoel!

LILIAN DUCELLE

CORRESPONDENTIE GEZOCHT

met vlot Amerikaans schrijvende vrouw. (gehuwd, ongehuwd, doet er niet toe) somewhere in de States of daarbuiten. Lilian Ducelle, Pr. Mauritslaan 36, Den Haag.

CORRESPONDENTIE

Alle correspondentie betreffende de damespagina te richten aan: Myana, p/a Tongfong, Pr. Mauritslaan 36 Den Haag.

Kôê-gê-rôêk, Kôê-gê-rôêk

Het gebeurde op één van die grauwe novemberdagen, dat ik zomaar onder het werk, voor het raam stond te mijmeren: met een stofdoek in de ene hand en de andere werkloos in de zak van mijn jasshort gestoken.

De regen kletste onbarmhartig tegen de ruiten en de wind joeg met veel haast de bladeren van de bomen in razende vaart. Och ja, veel romantiek zie je daarin niet; ook niet in de glimmende straten en kleumende mensen, die voorbij liepen, met net zulke grauwe gezichten, als de laaghangende wolken.

Plotseling klaarde het in mij op. Mijn oren vinggen een lieflijk geluid op, dat warmte en zonneschijn met zich meebracht en de somberheid op de vlucht joeg.

Net kwam mijn zoon de kamer binnen.

„Hoor je dat, mam,” zei hij. „De perkoetoot van onze Hollandse bureu.”

Mevr. L. v. d. WORM-FLOHR

De nieuwe directrice (links) en vier van haar acht en dertig Iboes. „Ik heb nog nooit zo'n thuisgevoel gehad,” zei Mies.

het publiek open gedurende de morgen, sloot het zijn poorten na het middaguur. Dan kregen wij onze kans. Door vlak over de brug naar de Museumlaan een modderig paadje af te slaan, dat langs een (in de kali uitmondende) slokan liep, wist ik het achterterf van het museum te bereiken. Daar stonden bemoste brokstukken van beelden, die door de op dit achterterf wonende conservator nog moesten worden geïdentificeerd, uitgezocht en zoveel mogelijk aaneengepast. Na de middag-rijsttafel sloep de oude heer, maar zijn kleinzoon keek al ongeduldig naar mij uit, en wij slopen heimelijk het museum binnen, bonden onze meegebrachte rolschaatsen onder en zwierden door de lange marmere gangen, langs glazen kasten met inheemse wapens, munten, amuletten, handschriften, gebruiksvoorwerpen uit alle delen van de archipel; langs de in rijen opgestelde goden en godinnen, achtarmig, zestienarmig, liefelijk of afschrikwekkend; langs de natuurgetrouwe modellen van Minangkabause, Batakse, Toradjase huizen en van Balische tempels, gespleten poorten, rijkbewerkte offerhuisjes en zetels voor Soeria de Zonnegod. Kregen wij het warm, dan rustten we uit in de gulle schoot van een vadzige Ganesha, het hoofd geleund aan zijn olifantenslurf, of wij bestegen als ruiters de brede platte rug van een levensgrote heilige stier. Met de onvermoeibaarheid van dertien-, veertienjarige jongens schaatsen we zo'n hele middag lang; leerden elkaar kunstjes zoals achteruitrijden, omkeren in volle vaart, het op één schaats uit-zwieren, het andere been in de lucht: bravourstukjes waarmee we de volgende woensdagavond op de dansvloer/rolschaatsbaan van „Concordia” furore hoopten te maken. We rusten op en neer, zaten elkaar achterna, bijna onze hals brekend bij het over de trap treden springen; zo lang tot de schemering zich begon te spinnen tussen dromerig voor zich heen mediterende Boeddha's en bodhisatvah's, Ciwa's dansend op het wintelend zonnewiel of zetelend op een troon van doodshoofden, Vishnoes rijdend op de magische vogel Garoeda. En in de eerste schemering scheen de zo vreemde, ons soms potsierlijk aandoende hindoe-wereld tot leven te komen; ik voel nu nog de beklemming die dan over me daalde; wij bonden onze schaatsen af en zorgden dat we weg kwamen, luid pratend en lachend: om de stilte om ons heen niet te horen, die van een geheimzinnig gefluister vervuld werd terwijl onze stemmen door de holle ruimten klonken. Van vele zijden tegelijk kwam de echo; stenen monden prevelden onze woorden na.

Ineens wist ik dat deze beelden méér waren dan dode klompen graniet of zandsteen: dat zij een ziel hadden. Een ziel, die hun geschonken moest zijn door de hand die hen uit de ruwe rots gehakt had.

Door een kunstenaar. Ik was op school een zeer ongelijkmatige leerling: soms werkte ik met groot animo, dan weer liet ik alles maar waaien in een onvoorstelbare zorgeloosheid, of ik concentreerde me op het éne vak dat op dat ogenblik toevallig mijn aandacht had. Ik maakte mijn huiswerk niet, kreeg daarvoor strafwerk waar ik dan óók weer niet naar omkeek; ik dacht er pas aan wanneer ik de volgende morgen in de gewone koortsige haast mijn schooltas volpakte. Ik zat in de klas in afwachting van het boven mijn hoofd losbarstend onweer, neen; in blind vertrouwen op een wonder dat te mijnen gunste zou ingrijpen, maar dat natuurlijk uitbleef. Oprechte verwondering, consternatie zelfs, bij mijn leraren. Boetpredicaties. Méér strafwerk. Dat ik weer vergat zodra ik thuis mijn half

afgewerkte vliegtuigmodellen zag staan waaraan ik de hele morgen in stilte had zitten denken. Tot de school dan tot een nachtmerrie voor mij werd en mijn zich ophopend strafwerk tot een berg die ik maar niet eens meer zou proberen te bestijgen. Nu kon ik mij tenminste geheel aan mijn vliegtuigbouw wijden; de rest had toch geen zin meer. Ik kreeg een ontstellend slecht rapport, voorzien van randopmerkingen en een ernstige waarschuwing; mijn veelgeplaagde vader ondertekende het zuchtend en schreef voor zijn naam de letters m.l.w. Noch ik, noch mijn schoolvriendjes, wisten deze raadselachtige letters te duiden; voor alle veiligheid copieerde ik ze getrouw toen ik het daarop volgend rapport thuis niet meer durfde over te leggen en het dus maar zelf signeerde: met mijn door het vele tekenen reeds geofende oog kon ik mijn vaders hand feilloos nabootsen. Mijn arme moeder vroeg maar liever geen inzage van het rapport, er op vertrouwend dat mijn vader de pijnlijke werkelijkheid wel onder de ogen zou zien; hij echter had zijn hoofd voor weinig anders vrij dan voor de zorgen om zijn krant. Toen ik hem vele jaren later mijn vroeg vergrijp bekende, kreeg ik eindelijk te horen wat de ommeuze letters m.l.w. betekend hadden: „met leedwezen”. Zou u het geweten hebben?

De voorziensheid, die het in mijn leven zo vaak goed met mij gemeend heeft, liet mij uiteindelijk toch niet in de steek. Toen ik op de bodem der school-hel was beland en geen straalje hoop meer zag in de duisternis om mij heen, werd ik aan de telefoon geroepen: „Jo, we gaan over twee dagen naar Holland. Vraag of je nu onmiddellijk naar huis mag; je kunt misschien wat helpen met inpakken. Zie of je onderweg op de pasar je fiets verkopen kunt.”

Deze reddende stem was die van mijn vader. Nooit zal ik het vergeten.

Hij placht zijn besluiten steeds „on the spur of the moment” te nemen, in dit geval een half uur na het door mij vroeger beschreven bezoek van onze huisdokter, Leggelo. Ik kon weer ademen; een gedoemde ziel steeg pijsluis uit de diepten van de nacht omhoog naar het licht en aanschouwde een reeds verloren gewaande, blijde groene wereld vol bloemen, vogels en vriendelijke gezichten (mijn leraren moesten lachen, of ze wilden of niet). Met een achteeloos gebaar kon ik mijn tas-met-boeken-schriften over de tafel laten zwieren. O vrijheid, o zoet leven.

Voor mijn fiets kreeg ik (van Chau San, mijn vaste reparateur) een riks, dat weet ik nog. Het mooiste was er wel af sinds Tante Pie hem mij in glinsterend nieuwe staat cadeau deed, een jaar tevoren of zo. Thuis vond ik Kasan, kebon en Ketjil onder leiding van mijn moeder aan het kisten pakken; ik kwam met de hamer te hulp en sloeg uit louter gestedrift zoveel spijkers in het deksel dat het er later in Holland haast niet meer af te krijgen was. Marietje liep zenuwachtig rond en schreef in tranen een lange afscheidsbrief aan een van de vier ministers van Napoleon met wie ze (met zoveel succes) een menuet had gedaan.

Ons schip heette de „Madioen”; het was een (10.000 ton) vrachtboot van de Rotterdamse Lloyd; wij waren de enige passagiers aan boord. Het voer een ongewone en dus interessante route: langs de Malabarkust; we deden plaatsjes aan waarvan niemand ooit gehoord heeft, zoals Cochín, Calicut en Tellycherry, Mangalore. In de hut van de derde machinist leerde ik een sigaar roken; we dampen er met ons vieren of vijven op los tot je de blauwe walm kon snijden; op het laatst werd ik misselijk, maar ik hield zo lang mogelijk vol, want het ging er om of ik mij man kon tonen, zeiden de heren. Verder werd ik op een keer het hele schip rondgestuurd voor een „langs-overdwaarsaagdeukbeitelje met koperbeslag”, dat mijn vriend de machinist nodig had om mijn horloge te repareren, dat niet meer tikte. Mijn zuster (die nu niet meer kinderachtig „Marietje” wilde heten, maar veel volwassener: „Mies”) vergat Talleyrand of Fouché, of wie het geweest mag zijn, om haar onstuimig hart te verliezen aan de tweede officier (knap, jong, vrolijk en met een blond snorretje); ze geraakte in moeilijkheden toen ze, in een overwinningsoers gerakend na haar eerste succes, ook nog de scalp van de marconist (een stille donkere verschijning, nog extra boeiend door een zo intens verdrietige trek om zijn mond) aan haar gordel probeerde te hechten. Nadat we de equator gepasseerd hadden, begon ik met stijgend ongeduld naar de eerste koude te

NIEUWE SPELLING SPRAAKVERWARRING

Ik ontmoette een heel pientere dame. Dat zat zo: zij en ik waren al pégél en djékel van 't wachten in een lange sliert van ontvangers en betalers in spé voor een loket in het postkantoor.

Zegt zij: „U komt zeker uit Indië?”

Zeg ik: „Dat hebt U goed gezien”.

Zegt zij: „Nee, ik kan het niet aan U zien, (de druif, die tien jaren in de bleekwater heeft gelegen) maar ik kan het horen aan de manier, waarop U de rrr uitspreekt”.

Asjemenou!

Zijn jullie ook zo pienter?

Ajò, zeg mij, waar komen diegenen vandaan, die zeggen: „ájjet touwe ájjet thòt thò”, als ze bedoelen: „had je 't gehouden, als je 't gehad had” en: „was sást wen dus was kanst”, als ze bedoelen: „wat zal je nu nog verder doen, als je gedaan hebt, wat je kon?” Een geluk dat de nieuwe spelling zegt: „Schrijf wat je hoort, met zo weinig mogelijk letterrrrs, nietwaar lui?

KLAPBES

verlangen; de reden daarvan was mijn donkere Europese pak, dat ik zo graag wilde aantrekken. Het was niet op mijn maat gesneden (voor zoiets had de tijd ons ontbroken) en stamde van onze grijze huisvriend Mr. Pinedo, de wat eenzellige vrijgezel die na vijftien jaren door zijn djongos zo maar in de steek was gelaten, omdat deze trouwe dienaar op een dag ineens niet langer zijn aanblik verdragen kon. Het was geen colbert-costuum, zoals u geneigd zult zijn te denken, maar een jaquet. Voor een jongen van veertien jaar dus iegenlijk wel een wat ongewone dracht. Hoe kon ik dat echter weten? Ik voelde mij tiré à quatre épingles! Mijn goede moeder had de situatie enigszins getracht te redden door de pijpen van de gestreepte lange broek halverwege door te knippen en te omzomen. Met de jaspenden had zij geen raad geweten: die zaten er nog aan, en ik zou ze ook niet graag gemist hebben: ze schonken de drager een grote waardigheid. Uiteraard behoorden bij dit gala-costuum een stijf wit hemd met hoge boord en twee (losse) manchetten, plus een grijze (klaargestrikte) das die op listig verborgen wijze aan het boordknoopje kon worden gehecht. In de Rode Zee, toen ieder ander nog amechtig onder het zeldoekens zonnescherm lag, meende ik duidelijk de eerste Europese koude te voelen, en ik verscheen in vol ornaat aan dek om de gelukwensen van de kapitein en de andere heren officieren in ontvangst te nemen. Ik leerde met een elegant gebaar mijn manchetten naar achteren te werpen elke keer dat ze weer tot op de knokels van mijn vingers waren afgezakt. In Marseille, waar wij van boord gingen om onze reis verder per trein te vervolgen, wekte mijn verschijning een door mij nooit verwachte humoristische reactie. „Oh, comme il est beau,” zei de juffrouw in de Marseillaanse „Printemps” lachend waar ik een grijs confectie pak (met ceintuur, ik weet het nog) kreeg aangepast. Zonder losse manchetten, deze keer.

In dit meer conventionele costume hield ik mijn intocht in Holland. Geheel alléén, want mijn ouders waren in St. Quentin uitgestapt om Mies op te wachten, die in Parijs op het station was zoekgeraakt, maar met de volgende trein zou nakomen, zoals ons door de chef de gare van St. Quentin opgewekt werd meedeeld: hij had blijkbaar zo zijn eigen gedachten omtrent jongedames die per ongeluk op een Parijs station achterbleven. Mijn familie, die naar ons vieren uitkeek, herkende de eenzame reiziger niet en verliet teleurgesteld en ook enigszins ongerust het Hollands Spoorstation in Den Haag. Ik bekommerde mij niet overmatig om deze ter verwelkoming aangetreden verwanten nadat ik op het perron tot mijn verrukking tegen ons vroeger buurmeisje uit de Haagse Charlotte de Bourbonstraat was aangelopen: Dini Latour. Levendig over onze avonturen van de reis vertellend, verliet ik met haar het station, betaalde aan de hand van haar instructies de wtkiel die onder mijn bagage gebukt ging, en riep mijn eerste taxi in dit leven aan, om de zich aan mijn zorgen toevertrouwende dame als een ridder naar huis te begeleiden.

(Wordt vervolgd)

Een verrijking van de Nederlandse
Letteren

Vincent Mahieu

„TJIES”

Vertellingen 4e druk f 6.90

„TJOEK”

Vertellingen 2e druk f 6.90

Bij elke boekhandel

LEOPOLD — DEN HAAG

Van Oude Mensen, de Dingen die nooit voorbijgaan

DE DADEN . . .

E. Breton de Nijs: „Tempo Doeloe”. Querido's Uitg. Mij.

De verkopen slaan alle records. En dat is voor een boekwerk van maar eventjes f 29,50 en een Indische maatschappij die niet zo erg veel leest, een wonder. Een wonder bij een wonder: want nu de Nederlandse bevolking van het oude Nederland het Land van Herkomst voorgoed verlaten heeft en deels gelaten assimileert, deels „toengoe mati-et”, deels geëmigreerd is naar andere werelddelen, en zelfs de herinnering voorgoed weggevoerd leek, nu komt dit boek.

Een duidelijk: „Nee, niet vergeten! Nooit vergeten!” Geen „waardeloos heimwee, dat maar gauw weggewerkt moet worden”, maar een oproep om vast te leggen als rijke historische waarheid dat Nederland leefde aan de andere kant van de aardbol.

En hoe! Wie „Tempo Doeloe” doorbladert, en wéér doorbladert, en wéér en wéér, telkens weer opnieuw geroerd, telkens weer verbaasd over nieuwe ontdekkingen, die wordt keer op keer weer getroffen door de geweldige allure die dit Nederlandse leven in de Tropen had. Door niet alleen een dñrf om te leven, maar om zo wijd en zo rijk mogelijk te leven. Met vaak zelfs een geheel nieuw habitus, waarin vele elementen van de autochtone beschaving werden overgenomen en 'n maatschappij werd geschapen, waarin we eigenlijk alleen met verbazing de Hollander terug herkennen. Want nu al zolang weer „thuis in Holland” en gewend geraakt aan het stereotype Hollanderschap, kunnen we ons met geen mogelijkheid een Tilanus in slaapbroek denken, een Drees in toetoeop, een Mieke Telkamp in sarong/kebaja, een Ed Hoornik in klamboebed-met-goeling of een Van Riel in de kali in pendek en badjoe kaos. En tóch was dat mogelijk in „ons Indië” van vijftig jaren terug, verloor men er geen spatje prestige bij, maar won wel een ruimheid van visie, verdraagzaamheid en levensgenoege, zoals nu nergens meer te vinden is.

En als wij daarbij bedenken dat juist in deze periode (1870-1914, waartoe dit werk zich beperkt) de enorme ontwikkeling van Ned. Indië zijn definitieve gestalte kreeg, dan beseffen wij pas hoe innig het „Indisch leven” geïncorporeerd was in „groots leven”.

Pas als wij bovendien bedenken dat dit boek „maar

een schimmetje” biedt van wat het had kunnen bieden (Breton de Nijs kon onmogelijk alle contacten benutten, die hij gelegd had; heeft delibereerd (zij het met grote spijt) vele terreinen „onontgonnen” moeten laten), dan kunnen wij alleen bedroefd zijn dat een gigantische Nederlandse historie toch grotendeels verloren gaat. Door de onmacht om te begrijpen en onwil om te erkennen. Zou „Tempo Doeloe” op het laatste nipper-tje tóch nog een „eye-opener” kunnen zijn?

Het boek vertelt eigenlijk weinig (Breton de Nijs heeft zich op bewonderenswaardige wijze in toom kunnen houden), maar de talloze prachtige reproducties van oude foto's vertellen des te meer. En juist omdat er zo weinig tekst bij is, zijn de foto's des te aangrijpende vaak. Breton de Nijs heeft er vooral geen van zelfverheerlijking zwijmelend boek van willen maken; de hardheid heeft hij niet gemeden, zij het ook nergens geëpateerd, wat bij een overzicht van zo'n romantische tijd wel van grote zelfbeheersing getuigt.

Wat zou dit boek de Hollander-van-hier te zeggen hebben? Voor ons is het boek té geladen met gevoel, van het vergeten kerkhof af ergens in Indië, de portretten-galerij van Schutterij-officieren (ze konden gediend hebben onder Robert E. Leel) en het illustere kanten bruidsbed — tot aan de simpele geteerde stoepwand, het verlegen kendorh-tje en onze brave twaalf-rassige hond „Plekke” toe, die Breton niet heeft willen vergeten.

Daarom is dit boek met recht een „document humaine” geworden, maar van een apart en zeer zeldzaam soort. Immers niet van blanke of anderskleurige mensen maar van blanke, bruine en gele mensen in een wonderlijke uitwisseling van levenswaarden, zoals nergens anders gevonden werd. Een Leven makend, dat groots kon zijn naast grotesk, een bede kon leggen in een vloek, een lach kon opbrengen door tranen heen, en van een heimwee aan de horizon een Rijk kon maken aan zijn voeten.

Tong-Tong is er apart trots op, de contacten mede te hebben mogen opsporen voor dit document. En door propaganda ervoer de verspreiding te vergroten. Niet alleen omdat eindelijk de hormat wordt opgebracht, die ons Indisch voorgelacht ruimschoots verdient, maar omdat in de waardering van het werk van de vaderen opgesloten ligt de wens dat de zonen dit werk zullen voortzetten.

Want wat zullen de zonen opmerken als ze dit

E. Breton de Nijs, „Tempo Doelo” f 29.50
R. Carpentier Alting „Verdroomd Seizoen”
f 5.90

Verkrijgbaar bij:

Boekhandel P A A G M A N

Gironummer 185783

Fred. Hendrikl. 217b, Den Haag - Tel. 543700

H. Ravesteijnpl. 42, Rijswijk - Tel. 984050

v. Schuiljemburchstr. 58, Delft - Tel. 22438

boek aandachtig doorbladeren? Dat het boek lijkt op zo'n oude „gekke” XVIIde eeuwse kaart, waarop verborgen zeewegen staan naar verborgen schatten. Tempo Doeloe is geen afscheid van een verleden, maar een deur naar de toekomst!

TJALIE ROBINSON

. . . EN DE DROMEN

Rini Carpentier Alting:

„Verdroomd Seizoen”. Leopolds Uitg. Mij.

De verkopen slaan géén records. De waarde van dit boek zal nog enige tijd nodig hebben om een ruim publiek te vinden. Het begrip van stilte, sereniteit en tijdloosheid — zoals in een Chinees bamboe-takje, zoals in een Japanse vijver — moet rijpen. Dus groeien voorbij de begeerde waarden van emotie, bezieling, schoonheid, intelligentie. Er is een bepaalde natuurlijke wijsheid voor nodig, die men bij zeer oude of heel jonge kinderen vindt. En die geen kenmerk draag van tijd, ras of beschaving.

In deze tijd dat boeken meeslepend, intelligent, schokkend, tragisch of talentvol geschreven horen te zijn om begripend publiek te vinden, is Rini's boek kennelijk een „outsider”; althans: sommigen willen het zo voorstellen. En degenen die het boek aanbeveelt, zoals b.v. Vincent Mahieu in de „flap” van het boek, krijgt een bestraffende tik. Daarom schrijf ik deze recensie.

Om mijn verbazing uit te spreken over een critiek die zegt: „Vincent Mahieu ziet (in dit boek) een in een meer verzonken tempel aan zijn voeten liggen. Ik zie alleen maar mijn voeten.” Dit is een redenering die te veel lijkt op de bewijsvoering: „Ik zie geen hersens; ik voel geen hersens; dus ik heb geen hersens!” om door een begaafd criticus gebruikt te worden. Misschien was hij (tijdelijk) kregelig of teleurgesteld, want hij kwalificeert de stijl van Rini als „kostschoolmeisjesstijl”. Evenzeer een misplaatste grap, die zou doen veronderstellen dat b.v. Maria Dermot zou moeten schrijven als een kostschooldirectrice . . .

En waarom het vergelijken met Aya Zikken, Hella Haasse, enz.? Zo van: ah, alweer een Indisch schrijfster. Op een rijtje zetten, cijfers geven, klaar. Kostschooldidactiek! Mijn waarden, het Nederlandse vrouwelijke denken in Indië heeft zo onnoemelijk veel mogelijkheden! Wij zijn nog lang niet toe aan enige vergelijking!

Waarom dit boek besproken vlak na Tempo Doeloe? Kijk in dat fotowerk op blz. 135 onderaan: Rini. bldz. 188 onderaan: Rini. blz. 114 rechts: Rini. bldz. 42: Rini. Bldz. 38/39: Rini. Haar leven, haar verdroomde seizoen. Breton de Nijs zag het en heeft geen seconde gearzeld: naast de daden, de dromen. Even essentieel. En nochtans onvergankelijk: als het lispelen van het pisangblad in de avond, het frou-frou van de sarong in de bijgebouwen, het tjk-tjk van de tjtjak in de intens stille slaapkamer. Hoe onzegbaar roerend. En Rini heeft het gezegd!

En zou daarvoor de stijl nodig zijn van Sagan? Laat me niet huiveren. Kostschoolmeisjesstijl? Ah, hoe slecht kennen wij kostschoolmeisjes dan. En hoe eeuwig jammer dat ik vijfendertig jaar geleden over ze dacht als een literair criticus!

En mocht Rini inderdaad niet passen in het hooggestemde beeld van de Nederlandse schrijfsters, zoveel te erger voor de literatuur. U lezers en lezers weet ik elk geval dat dit boek het mooiste kerstgeschenk is dat U geven kunt. Altijd.

VINCENT MAHIEU

P.S. Mochten sommigen zich door deze recensie gekwetst voelen, please, het is niet zo bedoeld. Maar in fragile zaken ben ik geen pienter criticus. Alleen maar kruidjeroemeniet.

V.M.

Naar aanleiding van „Ik kwam uit het Morgenland” (nummer XVIII) schreef mevrouw P. Heyenbroek-de Vries mij: „Bij kapitein Pourchez was ik op gymnastiekles, en ik bezit nog een foto waarop ook de door U genoemde Loulou Leoni staat. Verder wil ik U nog even zeggen dat Emmy Desamories van der Hoeven een klasgenote van mij was en inderdaad niet alleen „het mooiste meisje van Laan Triuelli”, maar ons inziens van de hele H.B.S.!!!”

De hierbij afgedrukte foto, mij welwillend afgestaan, geeft precies het beeld dat ik mij van onze zondagse tochten met kapitein Pourchez herinner. De op één knie rustende jongen aan zijn linkerzijde is Loulou Leoni. Een echt uniform hadden deze eerste „pavinders” nog niet, maar wij jongens droegen allen de „Transvaalse” hoed van bruin stro, met martiaal omgeslagen rand, van het K.N.I.L.

J.F.

De Familie Weijnschenk

(deel III)

Aangezien deze kinderen niet gewettigd zijn, hadden zij de status van Inlands Christen, hoewel er biologisch tussen hen en de uit wettige huwelijken tussen leden der familie Weijnschenk en inlandse vrouwen gesproken natuurlijk niet het minste onderscheid bestaat, en deze kinderen een volkomen Europese opvoeding kregen.

p. Johan August Wijnschenk Dom. geb. Jogja 6-8-1855. Kreeg bij testamentaire dispositie van George (a) een bedrag van een ton gouds, zomede een perceel lands in de kampong Bintaran, waarvan de eigendom reeds in 1873 ten zijnen name was overgeschreven, waarop een herenwoonhuis met bijgebouwen zou worden opgetrokken. Mocht dit bij George's overlijden nog niet gereed zijn, werd daar nog een bedrag van 12 tot 15.000 gulden voor gereserveerd.

Over hem is ons verder weinig bekend, slechts weten we, dat uit hem sproot 1. Charles Antonie Wijnschenk (Dom) geb. te Tjandjoer 27-6-1855 later administrateur der onderneming Djatiroengan te Oengaran, en gehuwd met M. W. Happé, zo mede 2. Dorothea Wijnschenk Dom geb. te Tjandjoer 1-9-1886. Nadere gegevens zijn ons zeer welkom.

q. Carolina Magdalena Wijnschenk Dom geb. Jogja. 24-6-1856, overleden Ambarawa 11-9-1894. Ook zij ontving een zelfde legaat als haar bovengenoemde broeder (p), terwijl zij ter gelegenheid van haar huwelijk te Jogja op 21-12-1874 met Henning Joachim van Prehn, die toen met zijn broeder Henry, de halve onderneming Wonosarie kocht, 'n overschot van George (a) kreeg van f 50.000.— voor de exploitatie dezer onderneming. In bovengenoemde testamentaire dispositie verzocht George (a) aan zijn bewindvoerders het deze debiteuren niet moeilijk te maken, en slechts in geval de onderneming in déconfiture mocht raken, de aanspraken te handhaven. Henning Joachim voor- noemd; geb. Semarang 3-3-1849, overleed te Ambarawa 24-6-1922, hij was zoon van Henning Gustaaf en Regina Appolonia Josephine Raes. Zijn nakomelingen treft men grotendeels aan in het artikel over de fam. v. P. in het Ned. Patriciaat, al zijn er meerdere hiaten.

r. Charlotte Antoinette Wijnschenk Dom. geb. Jogja 2-11-1859, overleden te Rotterdam 21-3-1951. Zij had een dergelijke testamentaire dispositie. Zij huwde 1e Jogja 15-12-1880 (haar neef) Christoffel Frederik Willem Weijnschenk, geb. Jogja 8-5-1847, overleden aldaar 17-9-1891, zoon van George Lodewijk (b) en Wilhelmina Frederike Krämer. Dit huwelijk werd door echtscheiding te Jogja ontbonden op 16-8-1887 waarna hij hertrouwde Antoinette van Essel; zij trouwde Möser.

s. Sophia Margaretha Wijnschenk Dom. geb. Jogja 25-5-1862, overleden te Rotterdam 21-3-1951. Zij huwde 1e Jogja 5-1-1881 Albert Frans van Prehn, geb. Pinetown (Z. Afr.) 21-12-1856, overleden Jogja 24-2-1886, broeder van de onder q. genoemde. Zij huwde 2e. Ambarawa 8-6-1891 Joannes Smit Sibenga, geb. Groningen 16-4-1866, overleden (voor zijn vrouw), zoon van Dr. Gerhardus en Theodora van Stockum.

Ook zij genoot van de bedoelde testamentaire dispositie. Zoon uit het 1e huwelijk; zie Gen. van Prehn in Ned. Patr.

Uit het 2e huwelijk sproten drie dochters gehuwd in de families Wijnaedts van Resandt, Roms- winckel en Leijenaar.

t. Amij Wijnschenk Dom, geb. te Jogja 17-6-1863 niet genoemd in de bewuste testamentaire dispo-

sitie, dus vermoedelijk vóór het passeren daarvan overleden.

u. Maria Dorothea Wijnschenk Dom, geb. , overleden , huwde te Ambarawa 22-2-1890 Henri Adolf van Dronghelen, geb. , overleden , Oud-Resident , zoon van en . (Aanvullingen gewenst.)

Inderdaad was de grote George, de aartsvader der W's in zijn familieleven min of meer een Oosters satraap, maar daarnaast was hij evenzeer een uitstekend Westers zakenman. In zijn jonge jaren was noch de Factorij noch de Javaanse bank te Jogja gevestigd, en begreep George, dat de op- bloei der cultures voor de landhuurders kasgeld dringend nodig maakte. Hij begon dus zelfstandig bankierszaken, en zoals uit zijn tot voor kort bewaard gebleven in zijn prachtig handschrift ge- houden grootboek bleek, waren zowel de Euro- peese kolonie als de Kraton zijn cliënten. Zo nam hij bijv. een bedrag van een ton gouds aan van H. H. Ratoe Sultan, tegen 6% opvorderbaar in 2 maanden. Het ligt voor de hand, dat het tegen de oogsttijd wel eens spannen kon, daar alles en iedereen dan geld nodig had.

In 1859 stierf vrij onverwacht zijn broeder George Lodewijk (zie onder B), en waar deze rondliep met plannen tot het stichten van een suikerfabriek, had hij een flinke som gelds daarvoor gereser- veerd. Men zocht naar een oplossing om in 1e het zeer uitgebreide landbezit van de overledene, dat in die dagen zeker niet door een vrouw te exploiteren was, op de beste weg te beheren, en 2e George's kasmiddelen tijdelijk te vergroten, en vond die in een marriage de raison met de weduwe van George Lodewijk, dat blijkbaar echter niet tjtjokte. Kort na de geboorte van de enige spruit Egbert, gingen de echtelieden uit elkaar, tot het huwelijk in 1871 door scheiding van tafel en bed ontbonden werd. Bij acte van scheiding voor notaris Lawick van Pabst te Jogja, (no. 19) ontving de vrouw de landelijke ondernemingen Moedja. Moedjoe, Wiore, Kadirodjo en Djattie, terwijl George Sono Sewoe, Soemberan en Redjo- koesomo behield. Sono Sewoe breidde hij uit met Bradjan (oorspronkelijk bezit van de Baum- garten's) Kratil, Tendeng, Kwinie en Ngoto. Van indigolanden vervoerde hij ze tot suikerplantages, de bekende ondernemingen Padokan en Barongan. Uit zijn kasboek noteerden we nog, dat hij in 1869 een hypotheek va f 20.000.— aan de Socie- teit gaf, en medeoprichter was van de chemische industrie van Gorkom. Voor zover ons bekend, had slechts één onderneming geen succes, nl. een zeepfabriek.

Zijn uitgebreide kinderschaar genoot een vol- komen Europese opvoeding, waartoe hij o.a. de bekende letterkundige en hoogleraar Prof. Dr. Jan ten Brink engageerde, ongetwijfeld zijn meer- dere trekjes in diens „Oost-Indische Dames en He- ren” aan het verblijf bij de familie Weijnschenk ontleend.

In 1876 achtte hij het wenselijk orde op zijn za- ken te stellen, en stelde op 15 september voor notaris Lawick van Pabst te Jogja zijn testament op, waaraan we de volgende passages ontlene- n. Aan zijn zoons George Lodewijk en George Junior verkoopt hij als prelefaat de onderneming Sono Sewoe, voor f 120.000.—. Aan zijn schoonzoon Jan Albertus Eilers, verkoopt hij als prelefaat 1/4 van Barongan, voor 216.971-llcts. De rest zijner on- dernemingen te weten: 3/4 van Barongan, zomede Padoean, Bradjan, Genden, Rending en het res- tant van Sono Sewoe aan zijn vier oudste kinde- ren, te weten George Lodewijk en George junior, Anna Catharina (Mevrouw Pieter Hendrik de Wit) en Jan Albertus Wilhelm Eilers), verkoopt hij voor f 2.500.000.—. Zijn tien kinderen van Rain- g-Boesok zomede Egbert, worden universeel erf- genaam van de rest. De oudste kinderen hadden dus de verplichtingen die 2 1/2 miljoen aan hun 8 andere broers en zusters terug te betalen, in jaar- lijke termijnen van een ton. Met enkele wij- zigingen werden de ondernemingen aldus geex- ploiteerd tot 1902, toen er een naamloze vennootschap met een kapitaal van 1,5 miljoen werd gevormd, er werden dusdanig grote winsten gemaakt, dat in 1919 het kapitaal verdubbeld werd. Tijdens de

Ons „Hoofd”-voedsel

*In licht en lucht gedijt de rijstplant,
en haar buigzame halm, slank en elegant,
draagt blij in de vrije, open lucht
de rijst als voedzame vrucht.*

*De mooi-volle, goudgele zaden,
door de zon met prana volgeladen,
zijn ware reservoirs van energie
en warmte, bekend als calorie.*

*In verlichte ruimte, frank en blij,
komen rijstkorrels tot volle rijpheid
en vormen bij hun consument
elkaar niet storend, volkomen vrij,
het lichtende geestelijk-fundament
van wijsheid en verdraagzaamheid.*

*Op 'n bodem van klei of kleilig zand
groeit laag bij de grond de aardappelplant,
waarvan zonder enig licht en lucht
in aardedonker rijpt de knollevrucht.*

*In bekrompen ruimte en duisternis,
als in 'n pikdonkere gevangenis,
verdringen elkaar de aardappelknollen,
mèt ogen, maar blind als mollen
komen zij tot verwaterde volwassenheid.
Daarom vormen zij bij hun consument
het duistere geestelijk-fundament
van blindheid en bekrompenheid.*

*Er is een oud gezegde, heel bekend,
dat ik tot heden nog niet vergeet:
„Mens, zeg mij toch wat je eet,
dan zal ik je zeggen hoe je bent”.*

*Je mag gekleed gaan in gala of in lompen,
zeg me maar, wat je hoofdvoedsel is
en ik zeg je dan voor de vuist gewis,
of je denken ruim is oftewel bekrompen.*

VICTOR H. HUITINK

Nou nou, Victor pakt hier behoorlijk uit! We plaatsen het vers echter alleen om wat het is: een bitter verweer van de Indischman die al- maar van (bekrompen) mensen moet horen dat hij aardappelen moet eten en geen rijst. Dat het voedsel (gelukkig en helaas) geen directe invloed heeft op de geest, althans van de besten, bewijst wel het feit dat er in verhouding erg veel breed- denkende, energieke, leidinggevende aardappeleters zijn en maar al te veel zeurige, wegkruiperige rijsteters. Als Victor echter zeggen wil: „Je bent rijsteter, wéds dus ruimer en flinker! dan zijn wij 't volkomen met hem eens.

T.R.

crisis van 1884, werd de tabaksonderneming Ban- djarardjo (Prambanan) gesticht, die later voor 8 ton verkocht werd. In 1880 produceerde Pado- kan 24.212 picol suiker, en Barongan 38.060 picol. Indigo nog 12-811. De exploitatieuitgaven van Padokan waren 97.000, waarvan aan maandsala- rissen voor Europees personeel f 2075.— en voor inlands personeel f 800.—. Het laagste kostte 1131.56.

Naast zijn woning in Jogja, bouwde hij ook het buiten met badplaats Amberwinangoen, dat hij later aan den Sultan schonk en thans aan de Zelf- bestuurder behoort.

In 1938 werden de ondernemingen ondergebracht in de Ver. Vorstenlandse Cultuurmaatschappijen. Dit was helaas het begin van het einde. Juist begon men zich ietwat te herstellen van de crisis, toen de oorlog uitbrak. Van de twee onderne- mingen werd één gesloopt door de Jappen, terwijl de andere in de Bersiap tijd ten gronde ging. Over George's broer: George Lodewijk (b) en de jongere generaties in een volgend artikel.

NAVORSER

Deel I en II verschenen in de Tong Tong's van 16 en 30 oktober.

(Advertentie)

„INGET MATI” & „AD PATRES”

Fa. Johs. Ouwejan & Zn.

Begravenis Onderneming

Oppericht 1924

Fred. Hendriklaan 7 - Den Haag

TEL.: 55.64.27 (2 lijnen)

1001 AVONTUREN met de soetfil

Cornflakes voor de rijsttafel

Wrijf fijn heel fijn gesneden pepers van pit ontdaan, met fijn gesneden uien, knoflook, zout en een weinig suiker; de laos heeft men een nacht van te voren in wat kokend water te weken gezet om het gemakkelijk te kunnen raspn. Bak nu de gesneden artikelen (of fijn gewreven) in olijfolie mooi bruin.

Schep alles vlug in een diepe schotel en vermeng met twee lepels tegelijk een half klein pak Corn Flakes er door heen (niet op het vuur). Bewaar in een goed gesloten potje, want het overgeblevene laat zich ook de volgende dag smaken en vraagt om meer.

Saté Manis

1 flinke kip of 1 pond kalfsvlees, 1 theelepel ke-tombar, 5 korrels djinten, 1 cm laos (1/4 schijfje), 1 sioeng bawang poetih, 1 bidji asem, 1 eetlepel witte suiker, wat zout, 1 eetlepel ketjap, 1/2 eetlepel santen kentel.

De boembloe-boembloe wordt heel fijn gewreven of gestampt en daarbij wordt de santen gemengd. De kip wordt in nette kleine stukjes gesneden, gewassen en daarna door de boembloe-boembloe gekneet. Men steekt nu telkens 5 tot 7 stukjes aan stokjes.

De saté's worden geroosterd tot ze half gaar zijn. Daarna wentelt men ze door de ketjap en roostert ze gaar. Onder het roosteren een paar druppels boter op de saté laten vallen, dat geeft een fijnere smaak.

Bij deze saté kunnen twee sausen geserveerd worden.

Katjangsaus:

1 theekopje katjang goreng, 2 lomboks, 1 cm trassi, zout, 1 bidji asem, 1 theelepel witte suiker, 1 theekopje vol santen.

Dit alles fijn wrijven en koken met de santen.

Ketjapsaus:

1/2 theekopje ketjap, 2 lomboks.
De lomboks fijnwrijven en met de ketjap koken.

Roti Djepit

We hebben hiervoor nodig:

oud brood, boter en wafelijzer,

Het oude brood wordt zo dun mogelijk aan sneetjes gesneden, die men weer versnijdt in nette langwerpige plakjes (3 bij 5 cm). Men neemt een vlotje boter, waardoor men twee theelepels zout roert. Daarna bebotert men de sneetjes brood aan één kant. Het ijzer maakt men goed warm boven een gasvlam en legt het eerste sneetje ertussen. Men zorgt, dat eerst de besmeerde kant boven komt. Is de onderkant mooi lichtbruin, dan draait men het ijzer om. Als het ijzer eenmaal goed warm is, gaat het bakken heel vlug.

Het is een heel werkje om eerst al die dunne sneetjes te snijden (hoe dunner hoe lekkerder) en te smeren, maar de fijne croquante wafeltjes zijn het ten volle waard.

Voor abonnees:

f 3,50 per 3 regels, elke regel meer, één pop meer.

Voor niet-abonnees:

dubbel tarief. Alléén bij vooruitbetaling.

ATTENTIE! Bij Ting Tings onder nummer, welke opzending der brieven rodig maken, wordt het tarief met 50 cent (totaal) verhoogd.

De brieven op Ting Tings, waarvoor geen porto werd gestort, kunnen worden afgehaald aan ons kantoor: Prins Mauritslaan 36 Den Haag.

De INDISCHE Boeken van Leo Lezer, adres Zuid-Larenstraat 127 DEN HAAG; Prijs per deel f 2.70 plus porti. Prospectus op aanvraag.

De TOEKANG PIDJIT voor Vlaardingen is; Rudolf an Haack (Si Dolph), Joh. de Wittstraat 50b, tel. 01898-5550.

MALAGA; enige flats te koop of te huur. Inlichtingen bij; Don Fernando, Apartado 305, Malaga.

Voor de aanstaande feestdagen aparte geschenken. „Voor elck wat wils” bij Oosterse Kunsthandel Aurora, Anna Paulownastraat 3, Den Haag. Tel. 602102.

Ondervolgende boeken te koop gevraagd door particulier; prijsopgave en staat boek(en) s.v.p. vermelden: Bengt Berg; Tijger en Mens 1949 of Tiger und Mensch.

Champion; The jungle in sunlight and shadow. Champion; With a camera in tigerland (beide laatste Chattoo & Windus, London 1934)

Ton Schilling; Tijgermensen van Anai. 1952. Brieven onder no. 1491.

Th. H. van Soest, Keizersgracht 505, Amsterdam koopt boeken over Indië (onverschillig welke taal en onderwerp).

Een blijvende herinnering: Ind. LANDSCHAP-PEN op doek, sawahs-bergen-flamboyant, enz. 90 x 45; f 15,—; kleiner f 10.— Oosterse Kunst „AURORA”. Anna Paulownastraat 3, Den Haag.

TE KOOP; uitgebr. Orig. Ind. ROTAN bankstel, J. J. v. d. Woude, Makassarstraat 38, A'dam. O. Na 18 u. beh. vrijd. en weekends.

NOTEER ALVAST DE DATUM:
ZATERDAG 27 januari 1962

Haagse Dierentuin; Indische en Nederlandse BONTE-AVOND. Bekende Nederlandse toneelspelers. Oosterse, Javaanse en Indische dansen. Geisha's revue. Na afloop dansen. Entree f 2.75.

NOTEER ALVAST DE DATUM:
ZATERDAG 27 januari 1962.

Japane Kersentuin, Geisha's en Oosterse danseressen. Toneelstuk. Na afloop moderne dansen onder leiding van bekend danspaar. Entree f 2.75. Adressen voor kaartverkoop worden nader bekend gemaakt.

NOTEER ALVAST DE DATUM:
ZATERDAG 27 januari 1962.

Gezellige BONTE-AVOND, Dierentuin den Haag. Alleraardigst toneelstuk door bekende Nederlandse toneelspelers. Japane Kersentuin en theeceremony. Na afloop moderne dansen onder leiding van een bekend danspaar. Entree f 2.75 Kaartverkoop wordt nader bekend gemaakt.

Kaarten verkrijgbaar voor de Indische en Nederlandse Bonte Avond van 27 januari (zie Ting Tings boven)

VAN AF 15 DEC. a.s. bij: Magazijn „de Bijenkorf” Den Haag afdeling Klantenservice, Kelderverdieping.

(Advertentie)

Fonteyn & Co. v/h te Djocja
Vlamingstraat 5 - Den Haag
Telef. 11.66.77
HORLOGES
PONTIAC PRISMA
MIDO

Dongengan van SI KLAAS

Hoe hard en onverschillig de gevoelens van een mens ook moge wezen er is toch steeds bijwijken een sentimentele zijde aan. Zo was het ook met mij gesteld twee dagen na pasen, j.l.

Het was zowat half negen in de avond en was het aanmerkelijk stil in de wijk waar ik woon en ook bijzonder donker weer. Zelfs geen getijp van de djangkrik en walangs waren er te horen. Op een lekkere luiaardstoel zat ik in het donker op het terras en lag te mijmeren en waren mijn gedachten ver van de hedendaagse beslomeringen. Het was een erbarmelijk heerlijk gevoel die volkomen stilte.

Plotseling werd die stilte verbroken door van verre een muziekstuk te horen heel zacht en wel de ellendig prachtige muziek van STRAUSS „Aan den Schone Blauwen Donau”

Wah. Si-Klaas direct zijn hart aangedoet en verwijlen zijn gedachten en gevoelens naar het oude Soerabaia 1905/1908 — de oude Stadstuin. — Voor mijn ogen dwarrelde op die wals dames in lange rokken en heren in djas toetoe heel keurig die schitterende wals uitvoeren. Ook kwam voor mijn ogen die dansende paartjes op die walsmuziek bij feesten in de oude schouwburg aan het Comedieplein. Die sentimentele gevoelens werden plotseling verbroken door de komst van een vijf mijner kleinkinderen.

Hé, dagen nadien snakte ik ernaar weder zulke sentimentele gevoelens te mogen ondervinden, doch mocht het tot heden toe mij nog niet worden geschonken.

Indië gij land wat wij Indischen nimmer kunnen vergeten.

TE KOOP: Schilderij, Eland, Sawah-bergland-schap. Afm. ingelijst: 80 x 115 cm.
Van Hoeylaan 38, Den Haag, tel. 85.81.96.

Gesch. Ind. vr., acad. gev., 40 jr., m. zontje, 3 jr., zou gaarne kenn. maken m. Heer, 40/55 jr. v. goede ontwikk. Brieven onder No. 1494.

TE KOOP: splinternieuwe krokodillen actetas, groot model. Prins Hendrikstraat 64, Wateringen, tel. 01742-2057.

Verpl. intern in Ziekenhuis zoekt vrije kamer, huisje o.i.d. met kl. kookgel. om haar vrije dagen door te brengen. Brieven No. 1495.

Te koop gevraagd: goede POSTZEGELVERZAMELING van Nederland en o.g.
Brieven m. omschr. en prijs gaarne onder No. 1493.

TEMPO DOELOE, het fotografisch prachtwerk van E. Breton de Nijs, is het meest exquise kerstcadeau van dit jaar.

Het is à f 29,50 verkrijgbaar bij Boekhandel LYBO, Willem de Zwijgerlaan 64, (tussen van Slingelandtstraat en van Bevernicksstraat) telefoon 551394, en Laan van Meerdervoort 616, telefoon 339682, Den Haag.

TJITJAKREEKS

Na overmaking, dus **alleen bij vooruitbetaling**, van f 2.50 op giro-nummer 6685, ontvangt U het eerste boek van onze

TJITJAKREEKS

nl. „Piekerans van een Straatslijper”
(Deel I & II)

Ook verkrijgbaar bij „TONG TONG”
Prins Mauritslaan 36 - Den Haag

DOE HET ZELF MET ONS ADVIES

GEBR. GAAL

- * HISTOR KLEURLAKKEN
- * R en D BEHANGSELS
- * WONINGTEXTIEL
- * LUXAFLEX ZONWERINGEN

Fahrenheitstraat - Den Haag

Hoek Copernicusstraat - TELEF. 63.24.48

Assurantie-Kantoor

„MEER EN BOSCH”

Verzekeringen en Autofinancieringen
Hypotheek op zeer gunstige condities

Kantoor: Parkstr 6. Tel. 638945/t. 232 - Den Haag
Privé: Pinksterbloemplein 35 - Den Haag
tel. 360082 tot 9.45 uur v.m.

Satoe is EEN, batoe is steen,
KOKKIES Rijsttafelartikelen en Spekkoek lust
iedereren van

KOKKIES RIJSTPALEIS

Slotermeerlaan 125 - Telefoon 130362
Witte de Withstr. 128 - Tel. 89438
Amsterdam

Verzending door geheel Nederland.

Restaurant Wijnands

v/h Cecil

Hoogstraat 12 - Den Haag

Telefoon 115300

Hollandse en Indische Keuken

Dir. M. WIJNANDS

v/h Grand Hotel, Makassar

Thuis Rijsttafelen geen bezwaar

BIJ

TOKO „LEBIH BAIK”

staat alles voor U klaar

Keuze uit meer dan 30 gerechten en sambalans. Profiteer van onze REVALUATIEPRIJZEN,
rechtstreeks van eigen fabriek aan consument.

Stationsweg 79

Telefoon 605785

Den Haag

Zo juist ontvangen:

Zuid-Afrikaanse Ananasjam

per blik van 453 Gram f 1,40, overheerlijk als vulling, voor Indische Zandgebakjes.

Alleenverkoop voor Den Haag en omstreken:

J. P. v. d. SALM, Archimedesstraat 21/23, Den Haag, Telefoon 070-333537

J. G. YSSEL DE SCHEPPER

Firmant Alg. Ass bedrijf „Argo”

Assurantiën, Financieringen, Hypotheekverz.

Kantoor en woonhuis

Den Haag

Corn. de Wittlaan 83

Tel. 557172

GAAT HET OM UW OGEN?

ga naar

v/h J. H. GOLDBERG Surabaya.

LILIAN

Overtoom 133, Amsterdam, Tel. 89537

Voor Ziekenfondsl. van 30-40% korting

KETJAP „SEDEP”

Grote fles . . . . . f 2.75

Speciaal . . . . . f 3.50

Koop het voor de
Feestdagen!

FIRMA SELAMET AMSTERDAM

Weesperzijde 200 - Telefoon 54916 (020) - Eigenaar F. T. H. Go.

Bij de opening van onze nieuwe zaak bieden wij U eerste klas kwaliteit:

Kroepoek, Sambal (vers), Ketjap, Boemboe Saté en Gado-Gado

Vraagt omgaand offerte, waarop voor directe levering kan worden zorg gedragen.

Onze VERSE SAMBAL is een specialiteit

Wollen dekens, in moderne dessins 1 pers. 26,50 2 pers. 37,50	Gestikte dekens met terlenka vulling 1 pers. 35,— 2 pers. 47,50	Lakens, prima katoen 1 pers. 6,75 2 pers. 8,35	Moltondekens, zware kwaliteit grote maten 1 pers. 4,25 2 pers. 8,40
Wollen dekens, o.a. Aa Be Jubileum deken 1 pers. 39,75 2 pers. 58,—	Spreien, gebloemde nylon overtrek 2 pers. 53,50	Slopen 2,65	Matrasdekken met plastic vulling 1 pers. 9,50 2 pers. 12,50
Wollen dekens double face pasteltinten 1 pers. 39,50 2 pers. 49,50	Spreien, chenille moderne kleuren 1 pers. 28,50 2 pers. 42,50	Lakens, flanel ecru 1 pers. 6,75 2 pers. 8,50	Hoofdkussens verenvulling 9,50 kapokvulling 11,50

komplete woninginrichting — dames-, heren-, kinderkleding
de constant rebecquestraat 23-49
den haag — telefoon 333577

drie maanden rentevrij, natuurlijk bij:

Jan Rijpstra
eig. h. t. drabbe

Smaakvol uitgevoerde, fonkelnieuwe uitgaven!

LEA MORRIS

EN TOCH HATEN WIJ NIET...

Nu de „strijd” om Nieuw-Guinea zijn hoogtepunt bereikt, is het zaak kennis te nemen van datgene wat hieraan vooraf ging. Een boek dat u in romanvorm volledig inlicht over de Indonesische revolutie en het prachtige werk dat onze oorlogsvrijwilligers in de gordel van smaragd deden.

Prijs gebonden f 8.90

JAN FABRICIUS

UIT MIJN TIJD

Hierin beschrijft de negentig-jarige „Asser jongen” zijn herinneringen uit een tijd, die voor velen een gesloten boek is, maar niet voor hen die het voormalige Nederlands-Indië hebben gekend ver voor de oorlog. Verhalen waarom men hartelijk kan lachen, maar ook verhalen die vermengd zijn met weemoed. Het laatste werk van deze hoogbejaarde auteur.

Prijs gebonden f 7.90

UITGEVERIJ „DE TORENLAAN” - ASSEN | Verkrijgbaar bij de boekhandelaren

Gevestigd:

LIE SWIE PIK

Arts

Algemene Praktijk - Tropische Ziekten

Laan van Meerdervoort 368

Den Haag - Telefoon 070-604620

NAAR MALAGA

per luxe touringcar

Voor 1962 reiskosten f 175 - retour

Inlichtingen:

Reisbureau Westland Tours

Gabr. Metsstraat 1 - Den Haag

Tel. 070-336870

Bijverdiensten aangeboden

Connecties onder gerepr., enkele uren vrije tijd per week, kleine waarborgsom vereist.

Brieven onder No. 1492.

Op enige van onze **PRODUKTIE-AFDELINGEN** zijn nog plaatsen vacant in een

DAG- of PLOEGENDIENST

(Dagdienst zaterdags vrij; ploegendienst gemiddeld 45-urige werkweek)

voor

**MANNELIJKE
WERKNEMERS**

TOT CIRCA 50 JAAR

VERANTWOORDELIJK WERK

waarbij U, afhankelijk van de **FUNCTIE**, alsmede

PRESTATIE (geen lopende band) een

AANTREKKELIJK LOON

kunt verdienen

VOORTS BESTAAT BIJ ONS BEDRIJF EEN

- **WINSTUITKERING** op basis van de bedrijfsresultaten
- **PREMIEVRIJ PENSIOEN** en
- **GRATIS BEDRIJFSKLEDING**

Wij verstrekken U gaarne alle gewenste inlichtingen, dagelijks van 9-12 uur en van 2-5 uur, behalve zaterdags, op onze afd. Personeelszaken
HAAGWEG 128 - LOOSDUINEN

VREDESTEIN

EEN NIEUWE LAMP
NODIG??

.. draai er een **SPLENDOR** lamp in

N. V. Splendor Gloeilampenfabrieken - Nijmegen

PROEFT HET
ER IS GEEN BETERE!

MANIS, SEDENG DAN ASIN
Verkrijgbaar bij de meeste ledeke toko's
over het gehele land en bij
VANKA KAWAT
Dr. Augusteijlaan 40 - Rijswijk (Z.-H.)
Telefoon 984632

Ca. er speciaal voor zitten, want het is de wonderlijkste advertentie van TONG-TONG, een advertentie voor het equivalent van de bekende „obat najian“, op initiatief van dokter Rama Polderman in Nederland gefabriceerd naar oude Indische kruidenrecepten, in wijde lering beproefd en perfect bevonden, thans in de handel gebracht als

TONG TONG BALSEM

bij de Administratie van ons blad te bestellen à 12,50 per proefpotje van 30 gram. De reductie van TONG-TONG staat uit volle overtuiging geheel achter dit brandie-initiatief gebaseerd op oude ervaring en grote kennis.

JONG BLIJVEN

en van het leven genieten
met al uw energie

Ook u - of u nu man of vrouw bent - zal zich jonger, vitaler en gelukkiger voelen. Bij het toenemen der jaren neemt uw energie af. Activeer uw geestelijke en lichamelijke werkkraft. Voel u fitter!

Gebruik daarom de reukloze Kloostervrouw Aktief Capsules. De ideale combinatie van tarwekiemolie en knoflook - verrijkt met vitaminen - in Aktief Capsules, hebben wij aan de steeds voortschrijdende wetenschap te danken.

Tarwekiemolie bevat werkzame stoffen in geconcentreerde vorm voor bloedvoorziening en spieren en activeert bovendien de stofwisseling. Knoflook is reeds jaren bekend om zijn veelzijdige werking, die vooral de gezondheid ten goede komt. 1000 i.e. vitamine A en 100 vitamine D₃ zijn verrijkend toegevoegd. Met Aktief Capsules leeft ook u gezonder, opgewekter en..... aktiever!

Per flacon
3.90

AKTIEF CAPSULES

Fonteyn
% te DJOKJA & Co

Vlamingstraat 5 - Den Haag - Tel. 11.66.77

**Brillanten Oorknoppen
Markiesringen**
in 24 karaats goud
DIVERSE PRIJZEN

Wie
AMSTEL
drinkt...
doet zó

ITOE LAH!

Porcelain Kop en Schotel .....centem f 1.95
Mooi verzilverd lepeltje met Dierentem f 1.95
Herinnering uit voorm. Ned. Indië
Verz. lepeltjes met Heilig Kanon, Amsterdam Poort,
Van Heutsz Monument, Wapen Soerabala etc. f 2.25
Dit alles en nog veel meer bij

de Vries

Uw WINKEL VOOR LUXE en HUISSH. ART.
Laan van Meerdervoort 566a (bij de remise)
TEL. 320008 - DEN HAAG

BOLS

voor
de man
met
de fijne
neus!

DE heerlijke drank van
Tempo Doeloe
(... ENIG
...nserveermiddel)

iglo
DIEPVRIES

BRAADKUIKEN